ANUL I. — No. 5 MAIU 1890.

ANALELE ARCHITECTUREI

ȘI ALE

ARTELOR CU CARE SE LÉGĂ

RESTAURAREA MONUMENTELOR ISTORICE

Chestiunea restaurării monumentelor istorice, se discută de cît-va timp, cu mult interes, de ómenii speciali, de presă și de Parlamente.

Opinia publică aștéptă cu o vie neliniște resolvarea acestei chestiuni de interes capital pentru artă și istorie.

Architecți, pictori și sculptori romîni, animați de sentimentul datorii de a lumina pe cei în drept în acéstă afacere, și dorind cu tótă țara, o sórtă mai bună vechilor monumente istorice, aŭ întocmit un memoriŭ către d-nu Prim-Ministru, făcînd apel la sentimentele sale de dreptate și patriotism, spre a lua sub a sa înaltă protecțiune mîndrele rĕmășițe ale unui glorios trecut, expuse a fi mutilate saŭ distruse, printr'o procedare barbară de restaurare.

Iacă coprinsul acestui important memoriŭ;

Domnule Prim-Ministru,

O causă dréptă ne aduce înaintea D-vóstră, convinși că veți bine-voi a da deosebită atențiune cererei ce respectuos vĕ facem.

La cunoscința întregei țări a ajuns astădi situația creată vechilor clădiri, monumentelor istorice, ridicate în vremuri de demult de către Domnii noștri, ageri pe cîmpul de resboiŭ și tot atîta de doritori și mari la inimă, în timp de pace.

Pe ruinele rĕmase de la ei, staŭ înscrise pagine frumóse, strîns legate de amintiri scumpe pentru noi.

«S'a dis îndestul asupra datoriei unei națiunei de a'și păstra «cu religiositate mărturiele de muncă și de glorie a trecutului «sĕŭ».

«Tradițiunea visibilă a unui mare trecut, neîncetat reînviat «prin spectacolul vechilor monumente de glorie și de libertate, «a fost pentru Grecia și Italia o puternică și eficace suscitare «către o viață nouă și a contribuit mult la renașterea și ridi-«carea acestor două țări în timpii moderni».

«Să conservăm și noi, pentru a ține deștéptă conștiința po-«porului, Bisericele, Templurile ridicate de Domnii noștri, spre «amintirea unei gloriόse apărări a Patriei contra invaziunei «streine, și în a căror incintă zac adesea rĕmășițele acelora cari «aŭ trăit și murit pentru acéstă țară».

«Să conservăm, Domnule Prim Ministru, unicele manifesta-«țiuni ale culturei nóstre artistice din trecut și care ne dovedesc, «că nu suntem născuți de eri, și că suntem datori a continua «tradițiunea și a augmenta patrimoniul ce ne-a lăsat strămoșii «noștri».

«De datoria d-vóstră, Domnule Prim Ministru, și a întregului «guvern este de a da satisfacțiune unei dorințe și unei trebuințe «naționale ce este simțită fórte de mult».

Incă din anul 1864 pe timpul când era ministru al instrucțiunei publice, d-nu N. Kretulescu, în regulamentul scólelor de Bele-Arte se prevĕduse *comitet academic de belle-arte* compus din 7 persóne speciale, cu sarcina de a'și da opinia asupra tuturor lucrărilor de artă ce se fac pe comptul statului și chiar al particularilor.

Mai tîrdiŭ, tot ministerul instrucțiunei publice și al cultelor, prin regulamentul promulgat în 7 Aprilie 1874 [1]) privitor la

[1]) REGULAMENT

Asupra comisiunei monumentelor publice

(Dec. 6 Aprilie 1874 — prom. 7 Aprilie 1874)

Art. 1. — Se institue o comisiune **architecto-archeologică**, sub numele de Comisiunea Monumentelor publice, cu reședința în București, al căreí scop este de a clasa și a conserva monumentele nóstre publice.

Art 2. — Acéstă comisiune va fi compusă de opt membrii cel puțin și de doui-spre-zece cel mult.

Membrii sĕi se numesc prin decret domnesc de către ministrul Cultelor și Instrucțiunei publice, dintre **bărbații cei mai competinți în cunoscințe de architectură saŭ de archeologică.** Ei vor fi domiciliați în capitală.

Funcțiunile membrilor comisiunei sunt onorifice.

Art 3. — Ministrul Cultelor și Instrucțiunei publice este președinte de drept al acestei comisiuni, pe care o va putea presida ori de cîte ori o va crede de cuviință.

Comisiunea va alege dintre membrii sĕi un vice-președinte, care va convoca și va presida comisiunea în lipsa președintelui.

In casul de lipsă și a vice-președintelui, lucrările președintelui se vor îndeplini de cel mai în vîrstă dintre membrii.

Art. 4. — Indată după numirea și instalarea sa, comisiunea va forma un tabloŭ de tóte edificiele din țară, fie proprietatea statului, a județelor, ori a comunelor, cari merită a fi clasate între monumentele publice și asupr cărora trebue să ia mĕsuri de conservare.

Acest tabloŭ odată format și aprobat de ministrul Cultelor și Instrucțiunii

monumentele publice, hotărăşte instituirea uneï comisiunï archi-tecto-archeologică, cu scop de a clasa şi conserva neschimbate monumentele nóstre istorice.

Acéstă comisiune, compusă din persóne cu cunoscinţe pro-bate, de architectură şi archeologie. urma să-şï ia fiinţa imediat şi să procédă la studiarea şi clasarea tuturor monumentelor istorice, pentru carï urma să se ia mĕsurï de conservare.

Din nenorocire, acest folositor regulament, n'a fost pus în a-plicaţie de şi restaurările aŭ început odată cu promulgarea luï.

De atuncï şi pănă adï, fără nicï un control, o mare parte din monumentele nóstre istorice, cele maï importante, aŭ suferit transformărï regretabile din puntul de vedere al istorieï artelor, ast-fel : Biserica luï Stefan cel Mare, sf. Nicolae din Iaşï şi ve-chia bis. sf Dumitru din Craiova, aŭ fost rase din temeliï.

Din frumósa Mitropolie din Tîrgovişte, datorită bunuluï Domn Mateiŭ Basarab, n'a maï rĕmas de cît o mică parte de ḑidurï.

Cît pentru biserica luï Neagoe şi a luï Vasile Lupul, ele aŭ fost transformate în aşa chip că, numaï represintă vechile monumente.

Picturile bisericeï Curtea de Argeş, atît de importante pentru istoria artelor la noï, şi carï puteaŭ resista multă vreme încă la locul lor, aŭ fost ridicate şi în locul lor s'aŭ pus zugrăvelï ce sunt departe de a avea valórea celor vechï.

Nicï urme de picturï n'aŭ maï rĕmas pe pereţiï Treï Erachï din Iaşï.

Cît pentru sculpturile de la ambele monumente, ele aŭ fost răzăluite în total, iar bucăţile róse de vremurï, aŭ fost cîrpite cu ciment.

In străinătate guvernul exerséză un control serios asupra restaurări de monumente istorice, de aceia cu greŭ se pot co-mite abaterï ca cele ce semnalăm, căcï ele ar produce o adevă-rată revoluţiune în lumea artistică.

La noï s'a adus modificărï întregï formelor generale, s'aŭ schimbat detaliurile, s'a adăogat chiar părţï nuoï şi nimenï n'a luat cuvêntul pentru apărarea arteï şi istorieï nóstre monu-mentale.

Suntem convinşï, Domnule Prim Ministru, că d-vóstră veţï bine voi a face să înceteze acest fel de restauraţiunï şi să con-damnaţï orï ce invenţiune ce ar căuta să se introducă în ele, monumentele nóstre restaurate trebuind să represinte în tot şi întocmaï gustul strĕmoşilor noştri, iar nu pe al restauratoruluï, orï cît ar fi el de talentat.

In acest scop, vĕ rugăm cu insistenţă, ca pînă la promulgarea uneï legï speciale pentru conservarea monumentelor istorice, să se pue în aplicare regulamentul din 1874, numind o comisiune architecto-archeologică compusă din persóne speciale în archi-tectură şi archeologie, care să esamineze ce s'a făcut pînă adï şi să studieze cum trebue să se urmeḑe pe viitor cu conservarea şi restaurarea fidelă a acestor mîndre rĕmăşiţe, ale trecutuluï nostru.

Primiţï vĕ rugăm, Domnule Prim Ministru, încredinţarea dis-tinseï nóstre stime.

Aman T., Pictor; **Alpar I.**, Pictor; **Baicoianu C.**, Architect; **Beniş O.**, Ar-chitect; **Căluiescu**, Architect; **Ciocîrlan S.**, Architect; **Carcaleţeanu**, Pictor; **Constantinescu**, Architect; **Gavrilescu**, Architect; **Georgescu**, Sculptor; **Mincu**, Architect; **Mandrea**, architect; **Maimarolu**, Architect; **Mirea**, Pictor; **Orĕscu.**, Architect; **Petriccu.**, Architect; **Pompilian.**, Pictor; **Săvulescu**, Architect; **Socolescu T.**, Architect; **Sterian**, Architect; **Storc**, Sculptor; **Stăncescu.**, Pictor; **Socolescu I**, Architect; **Stoicescu.**, Pictor., **Tatărascu.**, **Valbudea**, Pictor; Sculptor.

Din coprinsul acestuï memoriŭ, orï cine póte vedea cît de nedrepte sunt acusaţiunile acelora care nu vĕd de cît gelosie şi pasiune în protestarea unanimă a tot ce este suflare artistă în acéstă ţară, contra uneï direcţiï nenorócite, în afacerea res-taurărilor.

S.

CE ESTE O RESTAURARE

CU PRIVIRE LA BISERICA SF. NICOLAE DIN IAŞI

Maï întîiŭ, nu sunt maï multe felurï de a restaura monu-mentele : una artistică, saŭ alta archeologică. Este numaï un fel de restaurare, care e tot-odată si artistică şi archeologică şi ştiinţifică.

E artistică fiind-că se cere că omul care reproduce o parte ce lipseşte la un membru architectural dintr'un monument, trebue să fie artist ca să pricépă spiritul care l'a conceput acest membru : fie o parte de pictură, saŭ o bucată de ciubuc de la o uşă saŭ de la un sghiab ; fiind-că trebue să înţelégă şi să nu pérdă din vedere conceptia generală a monumentu-luï, atît în partea luï decorativă cît şi în combinaţiunea liniilor marï.

E archeologică şi ştiinţifică, fiind-că architectul restaurator trebue să se baseze pe istoria artelor şi pe cunoştinţa altor monumente, pentru a putea reproduce într'un mod credincios părţile care lipsesc dintr'un edificiŭ. Şi ea trebue să recurgă

publice, se va publica în „Monitor“ şi se va comunica la tóte prefecturele orï comunele în circomscripţiunea cărora se va afla unul saŭ maï multe din aceste monumente.

Acest tabloŭ se transcrie într'un registru special, ce se va ţine la Minis-ter sub titlu de Registru monumentelor publice, şi în care se vor adăogi orï ce schimbărï se vor face după vremï la acel tabloŭ, precum şi notiţe de tóte lucrările de conservare relative la acele monumente.

Art. 5. — Statul, comunele orï judeţul, care vor avea să facă verï o res-taurare, fie interióră fie esterióră, la unul din monumentele aparţinînd lor, va trebui maï întâiŭ să trimită planurile şi programul de restaurare, prin ministerul Cultelor, la comisiunea monumentelor.

Acéstă comisiune va esamina planurile şi îşï va da opiniunea sa numaï sub punctul de vedere al stiluluï şi al interesuluï istoric.

Comisiunea va avea ca cea maï principală a sa datorie a conserva stilul pri-mitiv al monumentuluï, precum şi al tutulor obiectelor decorative cum : sculpturï, imagine, zugrăvelï, vase, vestimente, lemnărie etc.

Art. 6. — Se vor supune esaminăriï prealabile a comisiuneï, nu numaï planurile de restaurare, ci şi cele de reparaţiunï maï radicale, carï ar afecta în orï şi ce stilul saŭ ornamentarea monumentuluï.

Art. 7. — Membriï comisiuneï se vor aduna orï de cîte-orï vor fi convo-caţï saŭ de ministrul Cultelor saŭ de Vice-preşedintele.

Eï vor putea delega chiar pe unul din eï, cu aprobarea Ministruluï, spre a merge la faţa loculuï, unde trebuinţa va cere, ca să visiteze vre-un mo-nument şi să facă un raport asupra sa.

Cheltuelile transportuluï vor fi în socotéla ministeruluï.

Art. 8. — Ministerul va face treptat, prin ajutorul şi concursul acesteï comisiunï, precum şi prin desemnatorï şi architecţï, remuneraţï pentru anume lucrare, a se aduna planurï, desemne şi notiţe asupra monumentelor coprinse în tabloŭ, însoţite de istoricul şi de studiï asupră-le, din punctul de vedere estetic şi artistic.

Acestea se vor publica în albumurï şi monografiï, în mĕsură cu mijlócele bugetariï.

Art. 9. — Comisiunea va putea şi de la sine să atragă atenţiunea Minis-truluï asupra stări unuï monument, şi să 'ï indice restaurările de care are ne-voe, saŭ mĕsurile ce trebuesc luate spre a se conserva.

Art. 10.— Unul din impiegaţiï ministeruluï Cultelor va fi alăturat pe lîngă comisiune spre a forma procesele sale verbale, a ţine corespondenţa, a 'ï conserva actele etc.

Art. 11. — Comisiunea va putea avea corespondenţï şi alţï membriï ono-rificï prin judeţe, aleşï şi numiţï de dînsa spre a o ajuta în împlinirea sco-puluï sĕŭ.

Ea 'şï va putea face un regulament pentru exerciţiul atribuţiunilor sale şi desvoltarea activităţiï sale.

Acest regulament va trebui a fi maï întiiŭ supus aprobăriï ministruluï.

la știință, pentru a'și asimila modul de construcție a bĕtrânilor, și pentru a căuta mijlóce iscusite, ca reparațiunile care le face, ca materialele vechĭ care le reașéză la locul lor, să nu se cunóscă că a fost vre-o-dată reparate. Și ca părțile care e silit să le facă din noŭ să se pótă tot-d'a-una deosebi de acele vechĭ.

Sentimentul care a făcut pe ómenii modernĭ dar civilisațĭ să restaureze monumentele, este dorința piósă de a conserva remășițele vécurilor, și tot-odată și trebuința ce aŭ simțit de a cerceta asupra acestor rĕmășite, destăinuirile ce le fac ele zilnic despre trecut.

Ast-fel, paleografia, numismatica și archeologia sunt științe astădĭ, de care științele morale nu se pot lipsi și care le-aŭ regenerat.

Ce ar ḑice dar un paleograf, dacă s'ar apuca cine-va să'ĭ *restaureze* un manuscript vechiŭ, cum se face la noĭ cu Metropolia din Tĕrgoviște?

Ce ar ḑice un numismatic dacă 'ĭ s'ar fereca, rezălui și polei monedele vechĭ din colecțiunea luĭ, cum s'a făcut cu Curtea de Argeș saŭ Treĭ Ierarchĭ?

Ce ar ḑice un archeolog dacă restaurîndu-se o statue a luĭ Donatello s'ar adăuga pe capul eĭ o tocă florentină, saŭ într'un tabloŭ a luĭ Montegna s'ar îmbogăți costumele personagielor, cum s'a înfrumusețat și împodobit Curtea de Argeș și Treĭ Ierarchĭ?

Pentru ce aceștĭ numismaticĭ, poleografĭ și archeologĭ consideră că numaĭ obiectul original are o valóre reală, și că, reproducția a obiectuluĭ, fie cît de exactă, nu are nicĭ una?

Și pentru ce cine-va ar voi să fie alt-fel pentru monumentele vechĭ. Da óre nu înțelege nimenĭ în țara acésta că e un sofism absurd a pretinde ca uniĭ: că restaurarea Curțiĭ de Argeș și a Treĭ Ierarchilor, dacă nu satisface póte pe deplin archeologia este că am vrut s'o facem maĭ artistic?!! Și că dacă s'aŭ dărîmat treĭ bisericĭ, acésta nu face nimica, ajunge să le refacem din noŭ în facsimile, ca să fie arta, istoria și știința satisfăcute?!!

* * *

Pentru a restaura monumentele istorice se procedéză în modul următor:

Se numesce o comisiune pendinte de Ministerul de Instrucțiune saŭ de lucrărĭ publice, compusă de archeologĭ, istoricĭ, architecțĭ, pictorĭ și sculptorĭ. Aceștia claséză monumentele țăreĭ și stabilesc o listă de edificiile care trebuesc restaurate.

Orĭ și care architect pământén are dreptul să aspire la restaurarea monumentelor naționale, dacă presintă asupra monumentuluĭ de restaurat studiĭ seriόse și proecte de restaurare care pot fi aprobate de comisiune.

Lucrările care trebue să le presinte sunt următórele:

1) Planurĭ detaliate asupra stăreĭ actuale, notițe istorice și archeologice cîte se găsesc despre monument.

2) Un proiect de reconstituție completă a edificiuluĭ, prin care să se arate cum socotește architectul că a putut fi conceput edificiul de autoriĭ luĭ. *Acest proiect, care trebue să fie fórte precis, servește numaĭ a arăta iscusința și erudiția architectuluĭ și a'l călăuzi în mod general în restaurarea care va avea-o s'o facă. Acest fel de proiect nu se execută nicĭ odată, fiind-că cât de multe să fie documentele care 'ĭ aŭ servit, totușĭ, va trebui să se ție sémă de partea personală a uneĭ asemene lucrărĭ și, cît de perfectă să fie ea, nu se póte admite că un artist modern se simțéscă în tocmaĭ ca un predecesor al sĕŭ și că póte să reconstituiască în mod fidel o operă din trecut, precum un erudit și un poet saŭ un pictor, cît de mare, n'ar putea nicĭ odată reconstitui, în mod absolut, un poëm al luĭ Omer saŭ un tabloŭ a luĭ Zeuxis, cît de multe fragmente și documente ar avea la disposiție.*

Acest fel de proiecte, la care sunt exercitațĭ architecțiĭ care se dedaŭ la studiele archeologice, se deprind a se face în marele școlĭ de bele-arte ca acea din Paris saŭ acea franceză de la Roma.

Asemenea proiecte aŭ maĭ cu sémă interesul de a se face asupra monumentelor ruinate cu desăvîrșire și rare-orĭ se întîmplă că maĭ multe proiecte făcute de diferițĭ marĭ savanțĭ, asupra aceluiașĭ monument, să se asemăneze unul cu altul. Cîte lucrărĭ de mare valóre nu s'aŭ făcut de la Beulé pînă la Schliemann asupra clădirilor grecești, care de multe orĭ se contrazic? Museele și archivele monumentelor istorice din străinătate posedă sute de proiecte de restaurare, asupra fie-căruia monument antic saŭ din vécul de mijloc, dar nimenĭ nu a îndrăsnit a executa vre unul, ele servesc numaĭ de documente.

Am insistat asupra acestuĭ punct ca să nu se crédă cine-va că e permis a se face o restaurare în acest mod; încă odată, o repetăm, asemene restaurărĭ saŭ reconstituție se fac numaĭ pe hârtie, spre a fi consultate de savanțĭ saŭ artiștĭ, dar nicĭ-o-dată pentru a fi executate.

3) Architectul care voește a restaura un monument, presentînd dar planurile și notițele cerute asupra stăreĭ actuale a uneĭ clădirĭ vechĭ, și nu proiectul de reconstituție completă cum am explicat maĭ sus, trebue să maĭ presinte și un alt proiect: *acel de restaurările parțiale ce sunt de făcut, arătînd modul cum le va executa și costul acestor lucrărĭ.*

4) Comisiunea examinînd aceste proiecte și consultîndu-se cu architecțiĭ sĕĭ, care sunt atuncea însărcinațĭ a presinta părerile lor prin raporturĭ făcute la fața loculuĭ, admite saŭ respinge, saŭ modifică proiectul de restaurare, după cum crede maĭ bine, și însărcinéză pe autorul cu execuțiunea.

Ca să se vază cît suntem de departe de asemene procedeurĭ în țara nóstră, și ca să se pricépă maĭ bine cum trebue să se facă restaurările, să luăm de exemplu biserica Sf. Nicolae din Iașĭ, care n'a fost nicĭ în starea de perfectă conservare ca Metropolia din Tĕrgoviște, dar nicĭ ruinată ca Sf. Dumitru din Craiova. Se va vedea, tot-odată, că a restaura un monument vra să zică a'l consolida, pentru a'l păstra autentic, și că cuvîntul de *a reface în stil* se aplică numaĭ la *o parte* ce lipsește dintr'un edificiŭ, și că extensiunea ce a dat'o acestuĭ cuvînt architectul iconoclast și dărîmător de bisericĭ, la întregimea unuĭ monument, a fost mijlocul luĭ de a ne arunca pulbere în ochĭ, și scuza ce o are către noĭ, ignoranțiĭ, pentru a batjocori și nimici clădirile nostre istorice.

* * *

Biserica Sf. Nicolae se compunea din două părțĭ: acea clădită de Ștefan-cel-Mare, și acea din față, compusă din două altare și o clopotniță, clădită de Anton Ruset Vodă; acéstă a doua parte, de și maĭ puțin interesantă ca architectură, de și masca pe acea-l'altă, trebuia păstrată, fiind-că avea destulă vechime și o mare însemnătate istorică prin faptul că pe atuncea, precum se știe, se hotărîse se slujéscă acolo în limba grécă și ruséscă. Acesta era punctul de plecare al studielor de restaurare ce eraŭ de făcut.

Acum pentru cercetările necesare, iată cum trebue să se procedeze:

1) A se face schele ușóre și parțiale care ar fi costat câte-va sute de leĭ.

2) Darea jos a tencueleĭ exterióre cu multă prudență și cîte puțin odată, fiind-că acea tencuială a fost superpusă în maĭ multe rîndurĭ și se putea afla urme de picturĭ vechĭ.

3) Asemenea era de făcut și pentru interior, respectînd însă locurile unde eraŭ picturĭ interesante.

4) Făcîndu-se aceste prime cercetărĭ, se constată tot-odată de la sine și starea de soliditate a zidărieĭ și structura eĭ.

5) La locurile góle ale zidului, unde nu era nicĭ sculpturĭ, nicĭ picturĭ, se putea practica cîte-va sondagiĭ în zid și la temelie.

6) Trebue să se facă redicarea exactă a planurilor, cu mare scrupulositate, arătînd modul de construcție, rĕmășițele de picturĭ, sculpturĭ, terra-cotă și cărămidĭ smălțuite ce s'aŭ descoperit, precum și părțile stricate, crăpăturile, devierile verticale și orizontale, arătate de cumpănă în diferitele părțĭ ale clădireĭ.

7) Pentru părțile stricate și incomplecte, asupra cărora monumentul nu arată nicĭ o indicațiune, trebuia să se cerceteze pe la alte bisericĭ a le luĭ Stefan, și să se adune de acolo, prin desemne exacte, documentele trebuincióse.

Tot acest lucru ar fi costat maximum 1,500 leĭ, și se putea face în șése lunĭ.

Făcêndu-se aceste lucrărĭ preliminare, architetul trebuia să elaboreze un proiect de restaurare complect, cum am spus maĭ sus, și un proiect de restaurare practică, însoțit de un memoriŭ și de un devis, și se le presinte ministeruluĭ, d'împreună cu planurile de starea cum a găsit monumentul.

Din tóte aceste nimic nu s'a făcut.

1) S'aŭ făcut planurĭ de starea primitivă a bisericeĭ, dar ele sunt niște măsgălit urĭ informe, cari nu pot servi, cel mult, de cît a arăta mĕsurile principale ale clădireĭ.

2) S'a descoperit biserica, și s'a lăsat bolțile expuse la intemperiĭ timp de maĭ mulțĭ anĭ.

3) S'a dat jos tencuiala exterióră, care era superpusă în treĭ saŭ patru rînduri, fără a se ținea sémă de urmele de picturĭ vechĭ ce existaŭ.

4) S'a scos din lăuntru picturile în așa mod că ele nu se maĭ pot pune la loc.

5) Nu s'a făcut nicĭ un studiŭ prealabil pe la alte bisericĭ din acea epocă, spre a servi de călăuză în restaurare.

6) In sfîrșit, înainte chiar de a face proiectul de restaurare, ca să se pótă compara și de alțiĭ proectul cu clădirea, s'a dărîmat biserica pînă în temelie.

Nu maĭ am nevoe cred, se amintesc că a dărîma un monument istoric, fie el cît de ruinat, este un vandalism.

Dacă s'ar fi procedat după regulele expuse maĭ sus pentru biserica luĭ Ștefan, (căcĭ pentru partea acea l'altă nu pot spune nimic, fiind-că nu am vĕdut'o de cît sub formă de grămedĭ de pietre așezate în curtea bisericeĭ) iată ce s'ar fi constatat :

1) Că partea superióră, adică cornicea, acoperemêntul și turnul, a fost refăcută maĭ încóce, și că trebuia refăcută în stilul cerut.

2) Că exteriorul a fost tencuit de maĭ multe orĭ, dar că în principiŭ numaĭ fundul firidelor era tencuit și zugrăvit.

3) Că tóte ciubucile de la ușĭ și ferestre și soclu aŭ fost stricate de sulițe păgîne și de intemperie, dar că parte din acele ciubuce eraŭ încă în bună stare.

4) Că parte din contra-forturĭ eraŭ dislocate.

5) Că existaŭ crăpăturĭ groase în maĭ multe locurĭ, dar maĭ cu sémă de asupra ușeĭ și la cheele bolților.

6) Că lemnele ce se obicĭnuiaŭ pe atuncĭ a se pune în zidurĭ la tóte clădirile, pentru a le lega, eraŭ putrede.

7) Că picturile interióre fusese restaurate de maĭ multe orĭ, și eraŭ desfigurate, că acea pictură trebue să dateze probabil din secolul al XVII, judecênd după nimbul în relief al sfinților

8) Că, de alt-fel, temeliele eraŭ sănătóse, biserica solidă încă, și că reparațiunile, de și urgente, eraŭ parțiale și puțin costisitóre.

Eată acum cum trebuia să se procedeze la restaurare vorbind numaĭ de partea clădireĭ zidită de Ștefan Vodă :

1) Să se dea jos turnul care era modern, ca se descarce bolta, dar să se lase învelitorile.

2) Să se înceapă lucrarea de jos în sus, reparîndu-se maĭ întîiŭ soclul.

3) Făcêndu-se canalurĭ exterióre în suprafața zidului să se scótă tóte lemnele de legătură, înlocuindu-le cu fer și astupîndu-se golurile cu ciment, și apoĭ să se așeze zidăria la loc.

4) Să se repare părțile stricate la ferestre și ușĭ.

5) Să se consolideze contraforturile reașezînd zidăria dislocată legînd'o cu fer pe dinăuntru.

6) Să se repare bolțile întărindu-le, dacă era necesitate, și cu o armătură de fer ascunsă.

7) Să se complecteze friza de discurĭ smălțuite și să se restabiléscă cornicea de cărămidĭ în stilul bisericeĭ.

8) Să se refacă turnul și învelitorile cu țigle, cum era pe timpul luĭ Ștefan cel Mare.

9) Pentru interior trebuia, pe unde permiteas oliditatea tencuelilor, să se păstreze nimbiĭ sfinților din secolul al XVII-lea și să se complecteze decorațiunea din părțĭ vechĭ cu nouĭ, păstrîndu-ĭ caracterul simplu și sever pe fundurĭ albastre, ce s'a găsit.

Tóte lucrările, și acele de cercetărĭ și acele de restaurare, n'ar fi cerut maĭ mult de cît două verĭ și cel mult 80,000 fr.

Pe cînd numaĭ dărîmarea a costat 100,000 leĭ, și dacă se va aplica aci sistemul de la Curtea de Argeș și de la Treĭ Ierarchĭ, restaurarea Bisericeĭ Sf. Nicolae va ține vre-o 20 de anĭ și vre-o 10 milióne, de óre-ce nu era maĭ nimic de făcut la Curtea de Argeș și a ținut 12 anĭ și 2 milióne, pe cînd aci este vorba de a se reclădi o biserică din noŭ.

Cît despre partea clădită de Anton Ruset Vodă, care era alipită de Capela luĭ Ștefan, este o absurditate de a se gîndi a'ĭ schimba stilul saŭ de a face ca să se armonizeze aceste două părțĭ de clădire, fiind că acésta nu se póte face de cît denaturînd stilul saŭ la una saŭ la alta. Și putem zice maĭ mult chiar: Dacă cele două părțĭ care compuneaŭ biserica Sf. Nicolae nu aveaŭ nicĭ o legătură estetică între dînsele, cu atît maĭ bine, căcĭ atuncĭ orĭ-cine ar fi putut vedea că sunt acolo două clădirĭ bine deosebite, una făcută de Ștefan și alta făcută de Anton Ruset.

Afară de acestea maĭ este și considerația că biserica luĭ Ștefan fiind maĭ grav crăpată d'asupra ușeĭ, zidurile celor-l'alte două altare formaŭ ca un fel de contraforturĭ care asi-

gurañ soliditatea zidulu̇ĭ deteriorat. Prin urmare, tóte raţiunile eraŭ pentru ca să se păstreze atît biserica primitivă, cît şi adausul eĭ. Insă a fost maĭ lesne a se dărîma de cît a se cerceta, şi era maĭ multă bătae de cap a restaura cu iscusinţă, de cît a reface din noŭ, şi ar fi costat prea puţin, şi am fi avut un monument autentic clădit cu naivitatea şi sinceritatea vechilor noştri Domnĭ, în loc să avem un pseudo-monument al luĭ Ştefan, maĭ frumos de cît îl putea închipui el, *şi póte chiar vom avea o biserică cu treĭ altare în stilul bisericelor acestuĭ Domn!! lucru care nu s'a maĭ pomenit!!*

Incă odată, este o barbarie a dărîma un monument, fie el cît de ruinat; şi expresiunea de *a reface în stilul primitiv* se aplică numaĭ la o parte dintr'un edificiŭ, a se ḑice acésta pentru întregul unuĭ monument este un ce absurd—*şi a reface în totul un edificiŭ vechiŭ în stilul primitiv*, este un fapt nebun şi sălbatic!

Şi noĭ am dărîmat treĭ biserică ca să le reclădim *din noŭ şi în stilul primitiv!!!*

Óre va maĭ putea zice cine-va, de acum, intrînd în viitórele nuoĭ biserică din Iaşĭ, Craiova, şi Tîrgovişte că ele aŭ fost zidite de Ştefan, de Neagoe saŭ de Mateĭ Basarab? Că aceştĭ Domnĭ aŭ privit şi eĭ odinióră aceleaşĭ bolţĭ şi că s'aŭ închinat şi eĭ în aceste locaşurĭ?

Va maĭ putea cine-va, de acum înainte, văḑînd aceste monumente reînoite şi înfrumuseţate, să maĭ recunóscă în ele sinceritatea grăbită şi naivitatea piósă ce o punea vechiĭ noştri Domnitorĭ clădind biserică între două rĕsbóe?

G. Sterian

BISERICA TREI IERARCHI

(Fragment din mănăstirea Treĭ Ierarchĭ din Iaşĭ, studiŭ încă nepublicat)

III.

Elementele architectonice şi ornamentalĭ

Precum amintisem, nu s'a conservat saŭ nu ne este cunoscut nicĭ un document, în care să fie vorbă de vre-un architect al bisericeĭ. Pretutindenea se zice: că Vasile Lupul a zidit o biserică minunată şi că a consacrat-o celor Treĭ Ierarchĭ.

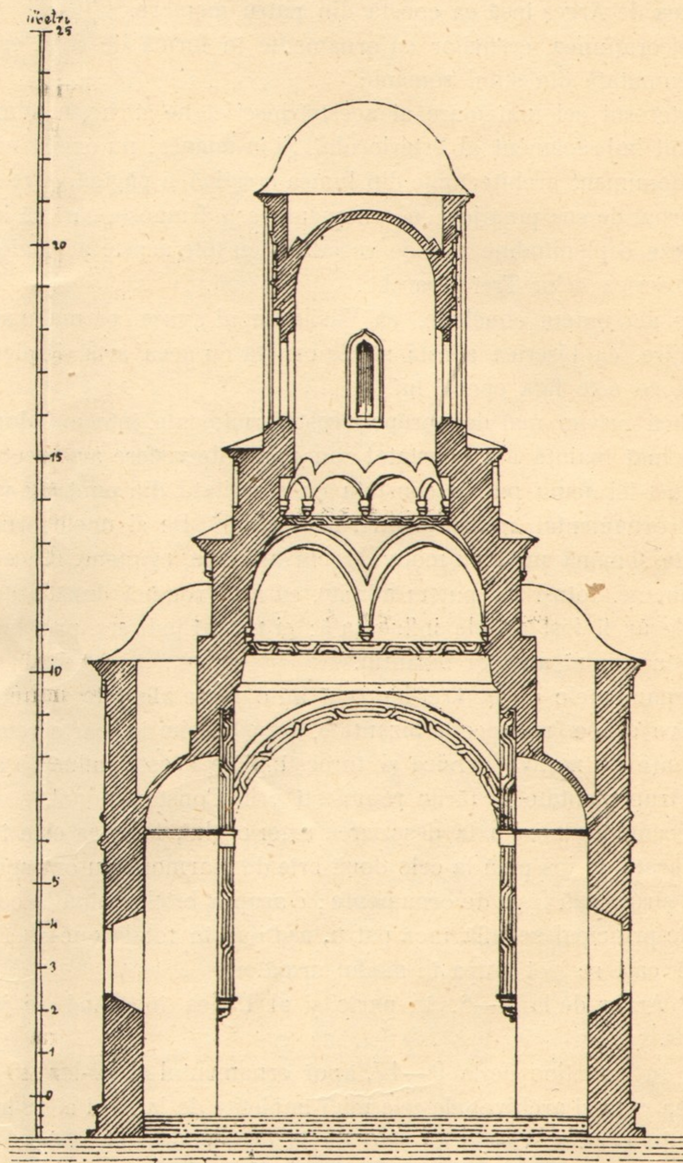
Deşi architectul zidireĭ ne este necunoscut, trebue să conchidem, din elementele architectonice şi ornamentalĭ ale bisericeĭ, că stilurile bizantine, maurice şi gotice sunt dătătóre de ton.

După cum scim, planul de la Treĭ Ierarchĭ se află la biserică vechĭ bizantine, precum la biserica sf. Ilie din Salonic, ḑidită la începutul secoluluĭ al XI-lea. Deosebirea este, că biserica sf. Ilie nu are pridvor, iar spaţiul pentru femeĭ este acoperit cu o cupolă ce se înalţă pe 4 columne *).

Planul bisericeĭ Treĭ Ierarchĭ se repetéză la diferite biserică maĭ marĭ şi maĭ micĭ a Romînieĭ. Afară de acéstă împărţire, columnele cele subţirĭ, carĭ se află în interiorul nişeĭ altaruluĭ, între ferestre, aŭ asemenea un caracter cu totul bizantin. Acest îmbrăcămînt al ferestrelor îl întîmpinăm şi la exteriorul ferestrelor de la cupola bisericeĭ sfinţilor Apostolĭ în Salonic [1]). Acoperemintul altaruluĭ, a nişelor de la cor şi a antretuluĭ este curat bizantin.

Influenţa occidentală a stiluluĭ gotic la acéstă biserică se observă la cele 3 ferestre marĭ de la pridvor, la ceĭ 7 stîlpĭ răzimătorĭ saŭ contra-forturĭ, cum şi la bolta cruciată, care, după descrierea luĭ Paul de Aleppo, a trebuit să fie d'asupra antretuluĭ, atît înainte cît şi după Vasile Lupul la nicĭ un monument de artă architectonică nu întîmpinăm atîtea elemente gotice. Ritul şi caracterul poporuluĭ romîn sunt causele principale carĭ 'l aŭ ferit de orĭ ce înrîurire gotică.

A 3-a influenţă, ce se observă atît de evident la Treĭ Ierarchĭ, este cea maurică. Nu este nicĭ o minune, de óre-ce Arabiĭ n'aŭ influenţat numaĭ asupra întregeĭ Europĭ sudice, ci asupra întreguluĭ orient. Frisul arcat ce se află sub cornicele principal, sub cornicele celor douĭ tamburĭ şi al cilindrelor de la cupole, este un element din stilul arab. Noĭ aflăm acéstă decoraţiune architectonică la diferite minarete şi moschee, care cu timpul s'a transmis şi la bisericile bizantine; aşa îl aflăm la minaretul moscheeĭ luĭ Bayzid în Constantinopole [1]), la moschea luĭ Mahomet-Ben-Qualaoun în Cairo [2]), apoĭ la decoraţiunile Alhambreĭ [3]) şi la diferite alte monumente arabice.

Secţia în curmeḑiş

Frisul arcat romanic ce 'l întîmpinăm în Transilvania la domul din Alba-Iulia [4]) (de la finea secol. XIII) nu are nimic a face cu frisul bisericeĭ celor Treĭ Ierarchĭ, de óre-ce acest din urmă pórtă destul de eclatant marca stiluluĭ arab. Ferestrele adevărateĭ biserică se închid în arcurĭ cam turtite, ele sunt arabe.

*) *Texier* Charles et R. Popplewel *Pullan*: Bizantine Architecture Lond. 1864.

[1]) Texier Charles et R. Popplewel Pullan: Bizantine architecture Lond. 1864 Pl. XLV et XLVI.

[1]) E. Collinet et A. de Beaumont: Ornaments turcs plate XVII Paris 1883.

[2]) Prisse d'Avennas: L'art arabe d'après les monuments du Caire depuis le VII-ieme siècle jusqu'à la fin du XVIII. Paris 1887.

[3]) Owen Iones: Details of the Alhambra vol. I, 1842 pl. IX.

[4]) F. Müller: die kirchliche Baukunst des romanischen Styles in Siebenbürgen im Jahrbuch der Central-Commission III. Bd. 1859.

Tamburiï ceï înalţï de formă pătrată a cupolelor celor svelte, sunt proprii ale stiluluï bizantin romînesc. Este adevĕrat, că noï aflăm bisericï bizantine cu cupole svelte precum biserica sfîntuluï Bardias din Salonic, dar totuşï nu în acea mĕsură şi nu aŭ tamburï în formă pătrată saŭ a uneï stele cu 12 raze precum întîmpinăm la biserica Treï Ierarchï, la biserica Golieï saŭ la Curtea de Argeş. Acéstă perfecţionare a cupolelor o întîmpinăm numaï în Moldova şi Muntenia.

Esteriorul maï are o împărţire architectonică de mare însemnătate. Noï o aflăm la multe bisericï romînescï. Acésta este împletitura de crengï, care la biserica Treï Ierarchï este compusă din treï membre şi acompaniată de douĕ brîe de marmoră, la Curtea de Argeş însă ea constă din patru membre.

Decoraţiunea crengilor cu ornamente în formă de solzï este împrumutată din stilul romanic.

Interesul cel maï mare al aceşteï bisericï ne stîrneşte admirabilul îmbrăcămênt al esterioruluï. Şi în adevĕr! nu există nicï un monument architectonic din lumea creştină şi păgînă, care să fie ornat de sus pînă jos cu ornamente aşa frumóse, carï să întrupeze o plenitudine atît de variată şi cu tóte aceste armonică, ca biserica celor Treï Ierarchï!

De aci putem conchide, că Vasile Lupul avuse cea maï mare îngrijire, ca biserica acésta să fie ornată cu acea artă şi splendóre, ce este fala epoceï luï.

Dacă privim maï de aprópe aceste ornamente, întocmaï după cum maï înainte am constatat din punct de vedere architectonic, ast-fel acum putem constata cu siguritate, din punt de vedere ornamental, influenţa diferitelor stilurï. De şi unele ornamente sémănă mult cu motive vechï asiriene, egiptene, greceştï şi romane, totuşï nu putem admite, că arta romînă după atîtea secole ar fi fost de ele influenţată; ci numaï indirect, prin mijlocirea stiluluï arab şi bizantin.

Ornamentele de la Treï Ierarchï aŭ o mare afinitate cu unele motive arabe, maurice şi bizantine, totuşï găsim în parte reminiscenţe de motive persice şi turceştï. Tóte aceste influenţe aŭ fost transplantate în ţările romîneştï prin Constantinopol.

Precum amintisem la descrierea esterioruluï, biserica este înconjurată de jos pînă la cele douĕ brîe de marmoră cu opt-sprezece şirurï saŭ făşiï de ornamente; d'asupra brîelor pînă la cornicele principal se află încă patru, aşa dar în total douĕ-decï şi douĕ, carï se pot grupa în modul următor:

a) Arabe de la 1—8, în parte şi al 18-lea începênd de jos în sus.

b) In bizantine de la 9—17, apoï ornamentul al 19-lea 20 şi 21-lea cum şi archivoltele cele micï împletite de la şirul al 18-lea

c) In persice, vasele cu florï de la ornamentul al 22-lea.

Primul ornament începînd de jos este arab. Noï îl întîmpinăm maï des în Spania, aşa la o cupă de bronz [1]). Cu mult maï clar este acest motiv la un portal la moschea D'Olgay el Joucoufy în Cairo [2]). Originea acestuï ornament o putem urmări pînă la poporul asiric. Noï îl aflăm la un portal în Kujundschic [3]). O afinitate cu el are un ornament de florï de la gîtlejul unuï vas grecesc [4]).

Al doilea ornament de la Treï Ierarchï este mauric. O asemănare se găsesce pe un arc, ce este d'asupra uneï intrărï în sala „Abencerrages" din Alhambra [5]); asemenea în biserica St.

[1]) Alex. de Laborde: Malerische und historische Reise in Spanien Leipzig 1811 Band. III. Tf. LXVII.

[2]) Frisse d'Avennes: Art arabe d'après les monuments du Cairo depuis le VII-e siècle jusqu'à la fin du XVIII-e 1877 vol. II.

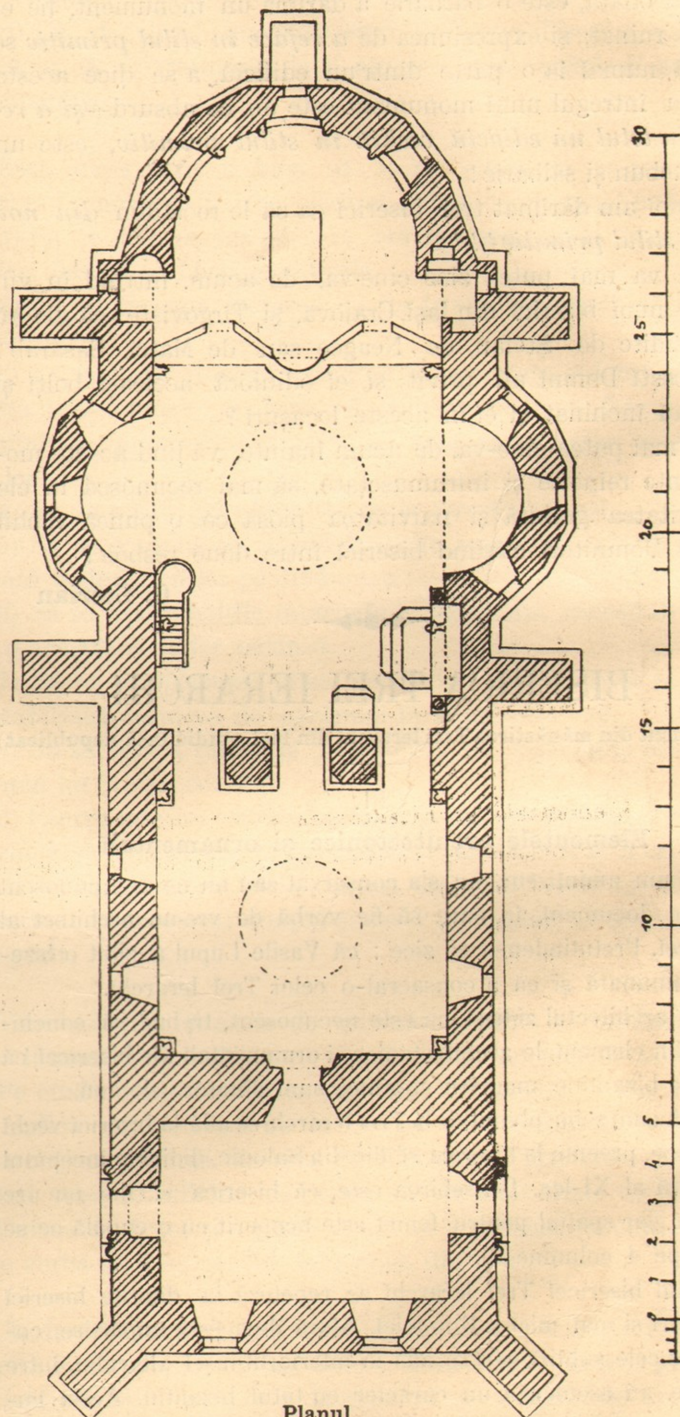
[3]) Carl Schnaase: Gesch. d. bildenden Künste, 2 Aufl 1866 Bd. I, S. 168.

[4]) Jakobsthal E.: Gramatik der ornamente, II Aufl. Berlin. Bl. 12.

[5]) Owen Iones: Alhambra, vol. II Lond. 1845, pl. XXXIV pag. 51.

Paulo fuori le mura din secolul XII şi XIII în Roma, unde de sigur s'aŭ întrebuinţat lucrătorï arabï.

Motivele de la al treilea ornament le aflăm la diferite ornamente maurice, aşa la un mozaic de pe padimentul Alhambreï [1]); apoï la mozaicurï de pre păreţï în Palermo a domuluï din Monreale [2]). Cu ornamentul complicat din rîndul al patrulea găsim o asemănare în curtea Alberceï din Alhambra [3]) apoï la feréstra moscheeï Iben Tulum în Cairo [4]). Pe ornamentul al cincilea de la Treï Ierarchï 'l aflăm fórte des la decoraţiunile din Alhambra. Cel maï identic este d'asupra unuï capitel din curtea leilor [5]).

Planul

Maï departe altul în sala «de las dos Hermanas» [6]) şi altul în sala ambasadorilor [7]).

[1]) D'Agincourt: Denkmäler der Architectur, Sculptur und Malerei: Deutsch. von Quast. Archit. Taf. XXXIII.

[2]) Zahn Wilh: Ornamente aller klassichen Kunstepochen, ed. III Berlins 1870, Heft. IX, Tfl. 42, und Heft XX Tfl. 98.

[3]) Owen Iones: Alhambra, vol. I, pl. VI und Guhl Ernst und Iosef Caspar: Denkmäler d. Kunst, tom. II, Tfl. V Ar. 13.

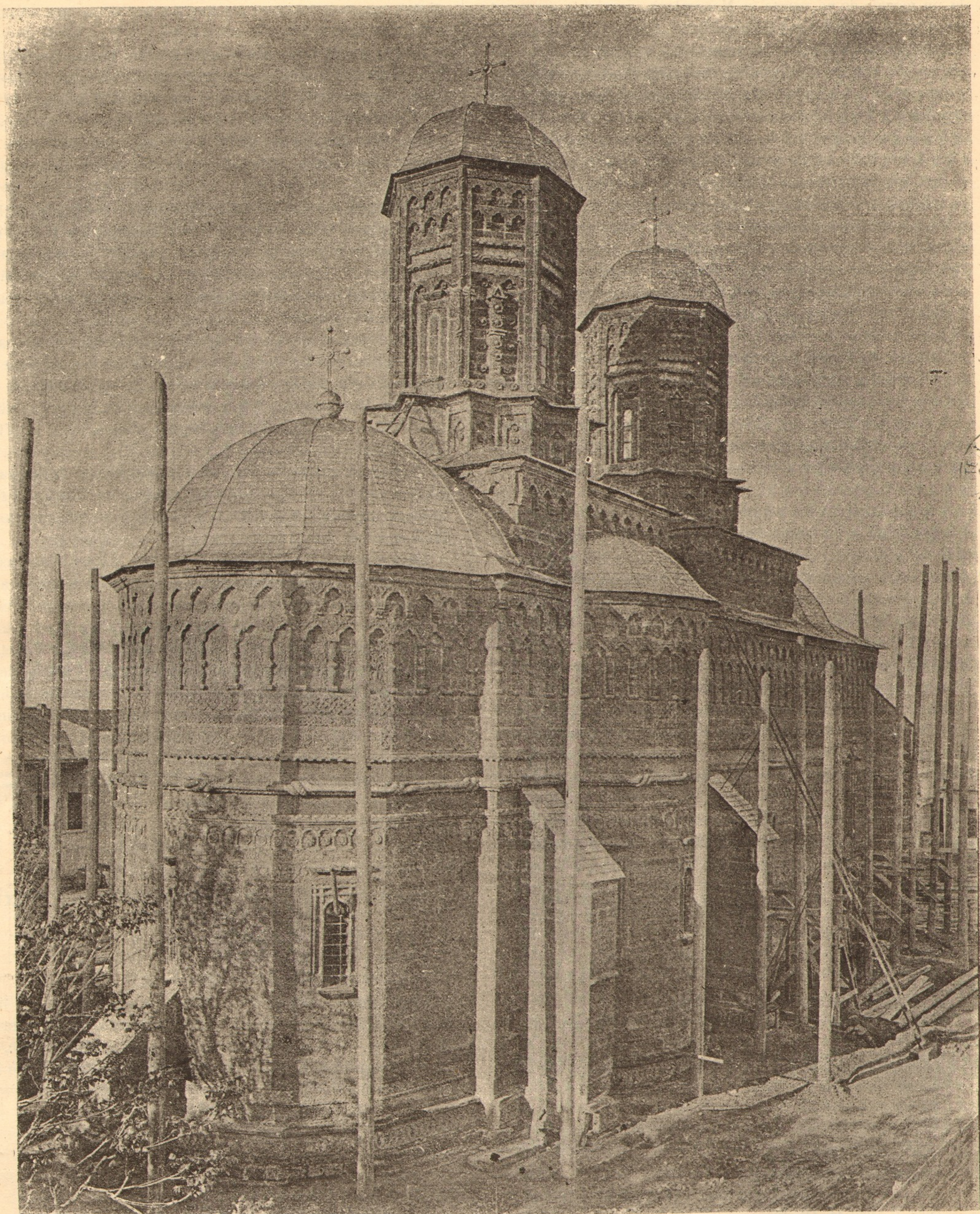
[4]) Schnaase C. Gesch. d. bild. Kunst, t. III ed. II, pag. 390.

[5]) Owen Iones: Alhambra, vol. II, Pl. XLI, fig. 66, 67.

[6]) Idem idem vol. I, Pl. XX.

[7]) Idem idem vol. II, P. XXXI, fig. 45.

Biserica TREI IERARCHI din Iași

VEDEREA GENERALĂ (inainte de restaurare)

Ornamentul al optulea constă din două fășiĭ a ornamentuluĭ al treilea puse una peste alta; așa dar este identic cu ornamentul al treilea. Ornamentul al optulea îl aflăm în Alexandria [1]) apoĭ la un mozaic de pe perete în Monreale [2]), cum și la un mozaic de pe un padiment din Alhambra [3]).

O posițiune particulară ia ornamentul al 6-lea și 7-lea, întru-cît fie-care conține două motive, unul arab și altul bizantin. Impletiturile în patru colțurĭ de la ornamentul al 6-lea sunt arabe, ele sémănă mult cu ornamentul al 3-lea; împletiturile simple în patru colțurĭ a fașeĭ a 7-a ornamentală o aflăm în biserica Sf. Cataldo din Palermo din secolul al XII-lea [4]) apoĭ la o consolă de la un tavan în Palermo [5]). Steluța cu patru rade, care să află în mijlocul fie-căreĭ împletiturĭ în patru colțurĭ a ornamentuluĭ al 7-lea, o întîlnim și la mosaicurĭ anticĭ [6]). Acest motiv însă se aplică și la ornamentele arabe și bizantine. Cele-l'alte motive carĭ constituesc ornamentul al 6-lea și 7-lea aŭ o afinitate cu ornamentul al 16 și 17-lea, carĭ sunt curat bizantine.

Aceste opt fașe ornamentale înfrumusețéză păreții de jos aĭ bisericeĭ până la ferestre.

Tóte cele-l'alte ḑece ornamente de asupra celor descrise, sunt curat bizantine. Ornamentul al 9-lea are afinitate cu unul din biserica Maiceĭ Domnuluĭ (Theotokos), în Constantinopolia [7]).

O parte din ornamentul al 10-lea, anume quadratele cu steluțe în mijloc, o aflăm în un manuscript grecesc vechiŭ din biblioteca Vaticanuluĭ [8]); motivul al 2-lea însă, pre legătura din cornul unuĭ coran [9]).

Ornamentul al 11-lea ne arată în mijloc crucea bizantină. El e fórte identic cu un motiv de la un mosaic din Monreale din secolul al XII-lea [10]).

Fasa a 12 ornamentală sémănă mult cu un mosaic de la domul din Messina [11]) apoĭ și cu un ornament de la un capitel bizantin din St. Vitale în Ravenna [12]) apoĭ cu un altu de la postamentul Obelisculuĭ luĭ Teodosiu în Constantinopolia din secolul IV-lea [13]) și în Rusia aflăm acest ornament în secolul al XVI de sigur împrumutat fiind din Bizanț [14]).

Ornamentul al 13 se póte reduce în timpurile cele maĭ vechĭ. O mare afinitate cu el are decorațiunea unuĭ vas antic din museul principeluĭ Biscari în Catania [15]), apoĭ un ornament din catacomba Sf. Marcelino [16]) și altul de la o biblie din secolul al IX-lea a bisericeĭ Sf. Paul în Roma [17]). Cu acest ornament maĭ tare sémănă o decorațiune din renascerea italiană aflătóre în palatul ducal din Mantova de pre păretele cel mare din galeria cea mare lîngă sala Troieĭ din secolul al XVI-lea [18]).

1) Bourgoin Jules: Les arts arabes, Paris 1873, pl. 15 „Divan A."
2) Zahn W.: Ornam. aller klass. Kunstepochen, Heft XX, Tfl. 98.
3) Owen Iones: Alhambra, vol. I pl. IV.
4) *Zahn* W.... Heft XVI Tf. 78.
5) *Gailhabeaud* Jules: L'architecture du V-e au XVII-e siècle. Paris 1869 tom. III Pl XLI.
6) *D'Agincourt* Denkmäler. pitt. tav. XIII fig. 4.
7) *Racinet A.* Das polychrome Ornament deutsch von R. Reinhardt 1880 I serie pag. 30.
8) *D'Agincourt*: Denkmäler pitt. tav. XLVI miniature concernenti le profezie d'Isaia manoscritto greco della biblioteca Vaticano IX o X secolo.
9) Racinet A... I serie pl. XXVI.
10) *Racinet A.* I serie Tfl. XXXI No. 34.
11) *Zahn*: Ornamente aller klass. Kunstepochen.
12) *Hauser Alois*: Styllehre der architektonischen Formen des Mittelalters, Wien 1884 pg. 20.
13) *D'Agincourt*: Denkmäler sculpt. tav. X.
14) *Histoire de l'ornament* Russe du X au XVI siècle. Paris 1873 pl. 85.
15) *Zahn W.* Heft IV Tfl. 18.
16) *D'Agincourt*: Denkmäler tav. IX pitture della catacombe di Sf. Marcelino del Crocefisso e di Sf. Lorenzo dal IV al V secolo.
17) *D'Agincourt*. Denk.. pitture tav. XLV No. 2.
18) *Zahn W.* Heft. III Tfl. 13.

Ornamentul al 14 constă din două motive, din o cruce bizantină și din un pătrat ce e prevĕḑut cu o împletitură.

Cu ornamentul al 15-lea sémănă o decorațiune bizantină celtică [1]) un semn că acest ornament a fost fórte tare rĕspîndit în arta bizantină.

O afinitate cu ornamentul al 16 o aflăm în biserica Sf. George din Salonic [2]) apoĭ la nesce decorațiunĭ bizantine celtice [3]) și la un manuscript din Vatican [4]) din secolul al XV-lea.

Ornamentul al 17 sémănă cu o podóbă de la un capitel a sfinteĭ Sofiĭ din Salonic [5]) și cu o sculptură „dell'altar maggiore" din basilica Sf-luĭ Ambrosiu din Milan din secolul al IX-lea [6]).

Columnele și arcurile micĭ împletite de la ornamentul al 18-lea le întîmpinăm fórte des pe pămîntul bizantin, așa la maĭ multe mosaicurĭ în biserica Sf. George din Salonic [7]), neîmpletite însă în biserica Sf. Dumitru sub cupola ciboriuluĭ [8]) tot în Salonic. Roselele carĭ să află între aceste micĭ cupole maĭ des le întîmpinăm la monumentele arabe [9]).

Ornamentul al 19-lea este identic cu al 10-lea; al 20-lea însă cu al 9-lea. Ornamentul al 21-lea cu referințe la quadrate e identic cu al 7-lea. Inelele ornamentuluĭ al 21-lea le aflăm în catedrala din Monreale [10]). Intreg ornamentul al 21-lea îl aflăm la nesce decorațiunĭ din Constantinopole din secolul al VII orĭ VIII-lea [11]).

Tablele cu vasele de florĭ ale ornamentuluĭ al 22-lea sunt de origine persică [12]). Noĭ trebue să admitem că Turciĭ s'aŭ folosit de aceste decorațiunĭ, și apoĭ eĭ la rîndul lor aŭ influențat asupra Moldovenilor.

Dacă contemplăm tóte aceste ornamente, putem afirma că atît în Orient cît și în Occident esistă fórte puține monumente architectonice, carĭ să coprindă o plinitudine atît de bogată de motive ornamentale ca biserica Treĭ Ierarchĭ.

Și cînd citeștĭ cărțĭ de artă, unde se fac elogiurĭ direcțiuneĭ artistice pe terenul ornamental și simțimintelor frumóse de carĭ aŭ fost predomnite generațiunile trecute, cu mândrie națională privescĭ ornamentele țărilor românescĭ, carĭ în multe privințe le sunt superióre!

S. Murfșianu
Profesor de Istoria artelor și estetica la șcóla de Bele Arte din Iașĭ.

(va urma)

STUDIU
ASUPRA
MĂNĂSTIRELOR ȘI BISERICELOR ORTODOXE

Urmare și fine

IV

După tradițiele țăreĭ, cele maĭ multe mănăstirĭ pot fi întrebuințate ca penitenciare, spitalurĭ, case de săracĭ și internate de alienațĭ,—și fără îndoială acestea sunt destinațiunele, carĭ se vor alege cu predilecție pe viitor pentru mănăstirĭ. Se înțe-

1) *Racinet A.* Polychrome Ornamente I Serie pag. 32.
2) *Texier et Pullan* pl. XXXIV fig. 2.
3) *Racinet A.* Polych. Ornam. pg. 32.
4) *D'Agincourt* pitture tav. LXXVI fig. 2.
5) *Texier et Pullan* pl. XXXIX.
6) *D'Agincourt* sculpt. tav. XXVII B.
7) *Texier et Pullan.* Pl. XXX, XXXII și XXXIII.
8) *Texier et Pullan* pg. 121.
9) *Bourgoin Jules.* Les art. arabes, Paris 1873, pl. 12.
10) *Racinet* I serie tab. XI No. 16.
11) *Collinot* E. et A. de Beaumont: Ornamentes de la Perse Pl. IX.

lege însă de la sine, că mănăstirea propriŭ zisă nu se va desfiinţa, ci va exista ca cele de la categoria I.

Tot odată ar trebui ca o comisiune compusă de archeologĭ, architecţĭ, etc. să indice schimbările ce s'ar putea face monumentuluĭ, fără ca el să piardă ceva din valórea luĭ artistică. E destul barbarismul ce s'a usitat pînă azĭ, că unele mănăstirĭ şi bisericĭ s'aŭ lăsat ruineĭ complecte, altele reparîndu-se, în general de ómenĭ fără cunoştinţă de stil, aŭ dărîmat mare parte din ele şi din decoraţia lor, spre a îmbrăca într'o mantie cu totul străină concepţiĭ primordiale, altele transformîndu-se pentru cerinţele uneĭ instituţiunĭ ca penitenciare, fabricĭ saŭ cazărmĭ şi altele iarăşĭ restaurîndu-se cu multe sacrificiĭ, chipurile într'un mod artistic (?) degenerînd în parte forma lor anterióră saŭ, ca să fie şi maĭ scrupulos restaurate, s'aŭ dat bisericele jos spre a fi din noŭ maĭ bine executate de cît aŭ fost, — acésta se întîmplă chiar în timpiĭ de faţă.

Dacă odată s'a decis ca mănăstirile să fie întrebuinţate pentru diferite instituţiunĭ trebuincióse statuluĭ, ar trebui, cel puţin, pentru respectul ce 'l datorim strămoşilor noştri şi arteĭ representate prin mănăstirile şi bisericele nóstre, să se convie de la început căror mănăstirĭ urméză a se da altă destinaţie de cît a avut'o şi ce transformărĭ ar fi permis de a i se introduce spre a corespunde noueĭ instituţiunĭ.

Acésta credem ar fi sarcina comisiuneĭ ce ar urma a se înfiinţa şi guvernul ar trebui să ia act de decisiunile eĭ, dar nu a alege mănăstirile pe plac, fără a 'şĭ da cont de consecinţele de vandalism ce singur îl comite. In cazul din urmă, statul e acela care dă esemple rele, ce să maĭ aşteptăm atuncea de la profanĭ ?

E ştiut însă, după cum am spus la început, că în multe mănastirĭ s'ar putea crea stabilimente carĭ ar fi de folos atît statuluĭ cît şi societăţiĭ :

1) *Cozia*, întemeiată de Mircea-cel-bătrîn pentru apărarea strîmtorilor despre trecătórea de la Turnu-Roşu, a fost vécurĭ îndelungate cea maĭ importantă mănăstire din ţară, iar astădĭ e prefăcută în puşcărie : călugăriĭ aŭ fost scoşĭ din mănăstire, paraclisul mănăstireĭ (cap de operă de artă romînéscă) s'a prefăcut în magasie de vechiturĭ ; clopotele, o admirabilă tîmplă sculptată de un călugăr şi maĭ multe odoare ale biseriсеĭ aŭ fost luate de la mănăstire ; egumenul locueşte în nişte case ruinate de lîngă bolniţă. iar alţĭ douĭ părinţĭ staŭ unul într'un beciŭ al acesteĭ case, iar altul în tinda „bolniţeĭ". Tóte acestea se petrec în districtul Vîlcea, unde sunt atît de multe mănăstirĭ maĭ puţin importante de cît aceia, în care se află mormîntul organisatoruluĭ unuĭ stat romîn, a căruĭ putere de viaţă cresce din dĭ în dĭ. Atît de departe a mers lipsa de pietate pentru întemeetorul nu numaĭ al mănăstireĭ, ci în mare parte chiar şi al ţăreĭ nóstre în cît s'aŭ reparat corpurile de clădirĭ de carĭ era necesitate pentru penitenciar, iar biserica, paraclisul şi alte părţĭ decorative ale mănăstireĭ s'aŭ lăsat fără îngrijire.

Biserica e încăpătóre, zidită de cărămidă şi împodobită cu ornamentică arabă taiată în piatră. Cupola bisericeĭ e coronată de un tambur fórte proporţional şi care se desvoltă cu o silhouetă plăcută. Biserica a fost în diferite rîndurĭ reparată şi văruită, ast-fel că adĭ, numaĭ ochiĭ unuĭ cunoscător póte întrevedea formele şi decoraţia eĭ anterióră.

O deosebită îngrijire merită biserica zidită de Petru-Vodă Cercel afară de mănăstire, la fosta bolniţă. Acéstă biserică, concepută în stil bizantin şi executată cu o admirabilă unitate în cărămidă aparentă, este unul dintre cele maĭ preţióse monumente architectonice şi merită să fie pusă în acelaş rînd cu biserica de la Snagov. Pictura interióră e încă bine conservată şi esecutată în caracterul timpuluĭ.

V.

Slăbind în deceniele din urmă sentimentul religios al poporuluĭ nostru, încetul cu încetul a dispărut şi viaţa monachală, desvoltată pe la începutul secoluluĭ nostru pînă la exces, una după alta mănăstirile, odinióră atît de populate, s'aŭ deşertat şi numaĭ prin unghiurile maĭ retrase ale ţăreĭ aŭ rĕmas unele chinoviĭ maĭ micĭ, cu o slabă reamintire a timpurilor trecute. Viaţa monachală a fost tot-d'a-una şi nicĭ nu va înceta a fi o trebuinţă firéscă în tóte societăţile cu religie întemeiată pe nişte principiĭ resultate din concepţia ideală a universuluĭ şi a vieţiĭ omeneştĭ ; cu atît maĭ viŭ trebue să se simţă acéstă trebuinţă în o societate maĭ mult orĭ maĭ puţin declasată, cum este cea romînéscă de astădĭ. care d'impreună cu multe obiceiurĭ rele a lepădat tot odată şi multe tradiţiĭ bune.

In categoria acésta intră cea maĭ mare parte din mănăstirile nóstre.

1) *Horezu*, se află aşezat într'o vale înfundată, cale de un ceas de la tîrgul Horezuluĭ şi de un ceas şi jumĕtate de la mănăstirea Bistriţa. Mănăstirea Horezuluĭ. una din cele maĭ vechĭ, a fost restaurată din temeliĭ de către Constantin-Vodă Brîncoveanul, după un plan unitar în ceia ce privesce stilul cît şi împărţirea. Acéstă mănăstire e póte singura care pînă în ziua de adĭ a remas neatinsă de aşa numitele reparaţiunĭ şi restaurărĭ carĭ se practicéză la noĭ pe o scară înaltă. Tóte corpurile de clădirĭ la acéstă mănăstire sunt de o armonie uimitóre. stilul e corect bizantin şi motive originale de decoraţiunĭ daŭ un aspect cu totul aparte lucrărilor esecutate în ţară la noĭ. Capitelurile, colonadele, cerdacurile, scările etc. esecutate în piatră, sunt probe suficiente de maestria architectuluĭ care le-a conceput.

Deosebită îngrijire merită paraclisul zidit tot pe timpul luĭ C. Brîncoveanu în faţa bisericeĭ, cu o frumósă loggie spre valea din faţa mănăstireĭ. Frescele sunt fórte bine esecutate, — păcat că visitatoriĭ le sgîrie spre a 'şĭ trece numele lor posterităţiĭ. Tîmpla, scaunele şi uşa de intrare a paraclisuluĭ sunt adevĕrate modele de sculptură pentru timpul din care ne-aŭ rĕmas.

Maĭ înainte de a 'şĭ încheia raportul, comisiunea se simte datóre a da espresia adînceĭ întristărĭ, de care a fost coprinsă, vĕdînd părăsirea, în care se află cele maĭ multe dintre mănăstirĭ, focarele cultureĭ naţionale din veacurile trecute.

Din nenorocire, fórte mulţĭ din aceia carĭ eraŭ însărcinaţĭ a purta de grijă pentru aceste monumente, îngrijitoriĭ mănăstirilor, aŭ fost, şi încă tot maĭ sunt ómenĭ, cărora le lipseşte simţimîntul istoric şi spiritul de conservare, carĭ nu sunt în stare să preţuiască valórea monumentelor ce aŭ să păstreze, orĭ nu pot să aibă pentru ele purtarea de grijă a bunuluĭ părinte de familie. Ast-fel la cele maĭ multe mănăstirĭ lipseşte spiritul gospodăresc : curtea e plină de gunoiŭ şi de bălăriĭ ; pe sub zidurĭ şi adese orĭ chiar prin zidurĭ se prăsesc buruenĭ şi cărciturĭ ; micele reparaturĭ, prin carĭ s'ar putea întîmpina stricăciunile micĭ, nu se fac la timp şi aşa trebue să se facă din cînd în cînd reparaturĭ maĭ radicale. Şi nimic nu le-a stricat maĭ mult de cît aceste reparaturĭ.

Trecînd cu vederea că, în deobşte, ele sunt rĕŭ făcute şi cu o desăvîrşită lipsă de simţimînt artistic şi aŭ schimonosit zidirile reparate ast-fel, în cît abia maĭ e cu putinţă să le reconstruim în forma lor primitivă şi singură importantă.

Aceiașĭ lipsă de îngrijire o găsim și în interiorul bisericeĭ. Peste tot zugrăvéla e stricată de fumul lumînărilor próste, cu care spiritul de speculă al timpuluĭ nostru a înlocuit lumînările de ciară; sfințiĭ, portretele ctitorilor și pisaniele, în multe locurĭ aŭ fost tencuite orĭ zugrăvite din noŭ, fără ca să se fi luat maĭ înainte copiĭ exacte de pe ele; pomelnicele, cărțile vechĭ și manuscriptele ce se maĭ află pe la mănăstirĭ sunt în mare parte stricate de mucigaiŭ, de praf și de umezélă, mîncate de moliĭ, orĭ rupte prin reaua întrebuințare; o mulțime de pietre cu inscripțiĭ, fiind aruncate afară orĭ puse drept scărĭ pe la ușĭ s'aŭ tocit așa de tare, în cît abia maĭ e cu putință să descifrăm inscripțiele. Ast-fel încetul cu încetul s'a nimicit o mare parte din remășițele prețióse, carĭ puteaŭ să ne servéscă drept puncte de plecare pentru aprecierea graduluĭ de cultură și a feluluĭ de a gîndi a părinților noștri și din care fară îndoială ne-am fi putut lămuri asupra multora dintre întîmplările din trecul țăreĭ nóstre, față cu care ne aflăm în nedumerire.

Arătînd aceste neajunsurĭ îmĭ exprim tot odată încrederea, că prin înființarea comisiuneĭ însărcinate cu conservarea monumentelor istorice, ele vor fi înlăturate pentru tot-d'a-una.

G. Mandrea.

Cele maĭ insemnate proporțiunĭ de colóne și forme de arcurĭ a loggielor din palaturile Venețiane din secolul XIII până la secolul al XVI.

Tóte loggiele ce împodobesc palatele Veneției sunt un sistem de 4, 5 saŭ 7 ferestre, despărțite prin colóne elegante, împreunate d'asupra prin arcurĭ și jos legate printr'o balustradă saŭ un balcon.

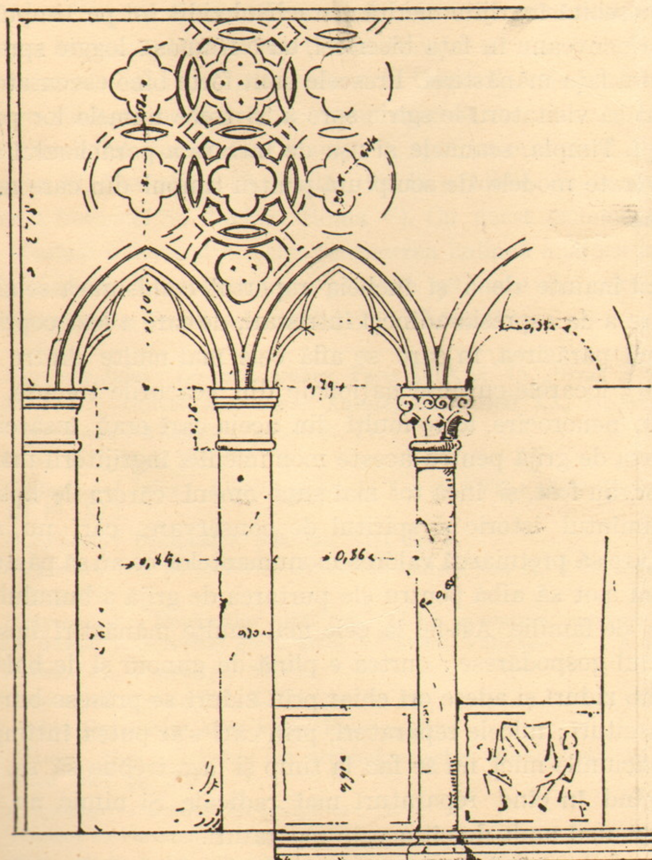

Fig. 9. Loggia Palatuluĭ Cavalli
(Canale grande) (5 arcade)

Loggiele la Veneția, sunt ferestrele săleĭ principale ale palatelor, și de aceia ele sunt și partea cea maĭ decorată al fațadeĭ.

La cele maĭ multe din aceste clădirĭ planul se compune: de o sală mare, care de multe orĭ trece peste 30 metri lungime, ca la

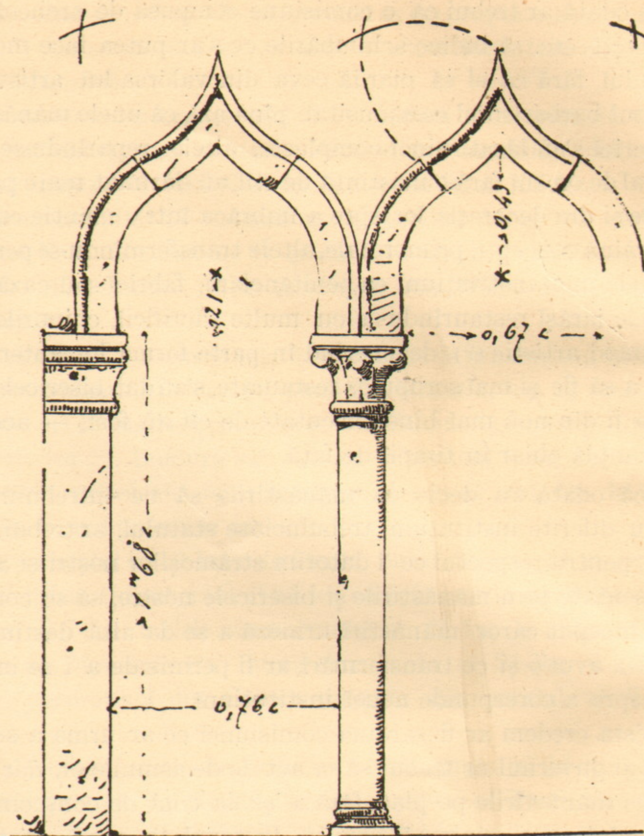

Fig. 2. Loggia de Palat
(Calle Fforner Santa Maria Mater Domini)

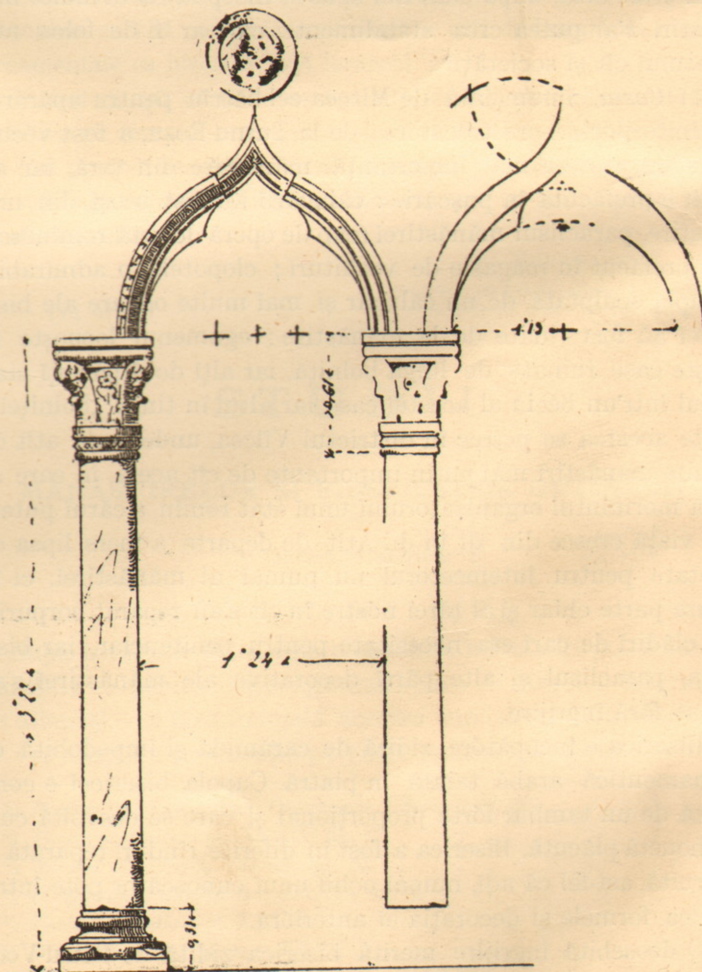

Fig. 4. Loggia Palatuluĭ Erizzo
(St. Antonin)

palatul Cicogna (Fig. 9), pe vre-o 10 metri lărgime, camerile de locuință sunt așezate, în mod simetric, în drépta și în stînga sa-

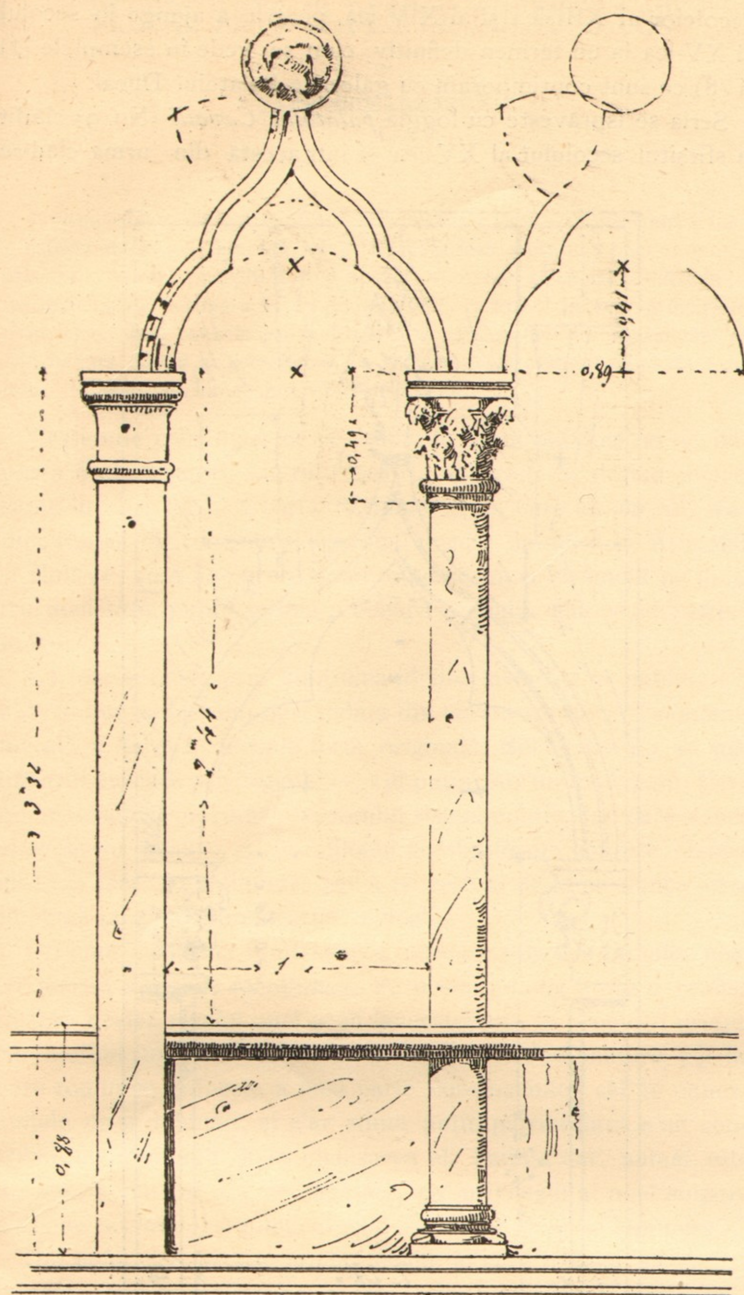

Fig. 3. Loggia de Palat
(Campo Santa Maria Mater Domini)

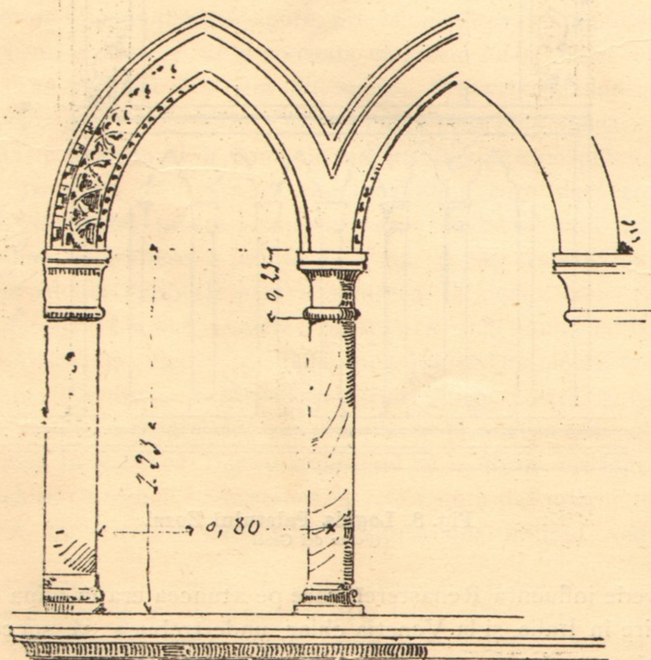

Fig. 5. Loggia uneĭ case
(Corte Coltrera, Castello)

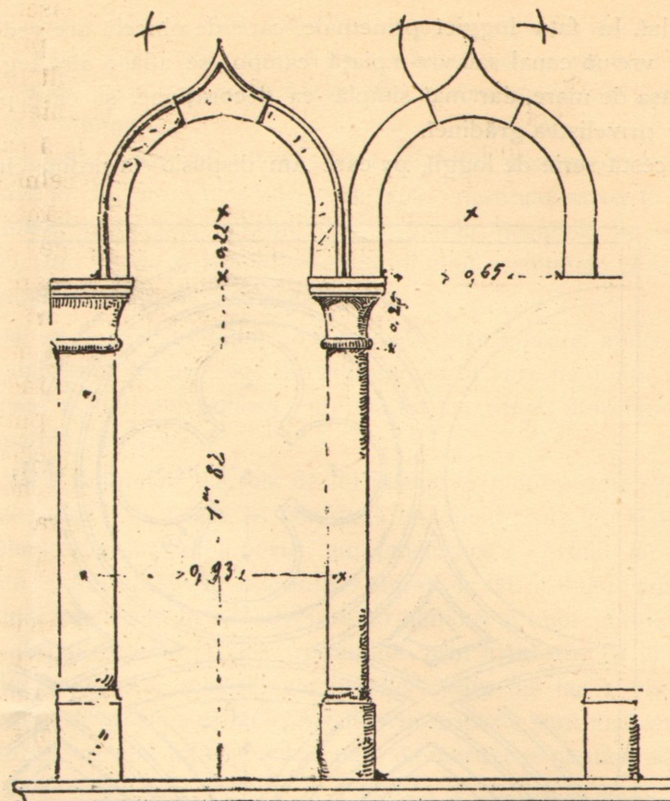

Fig. 1. Loggia de Palat
(Campo Santa Maria Mater Domini) (4 arcade)

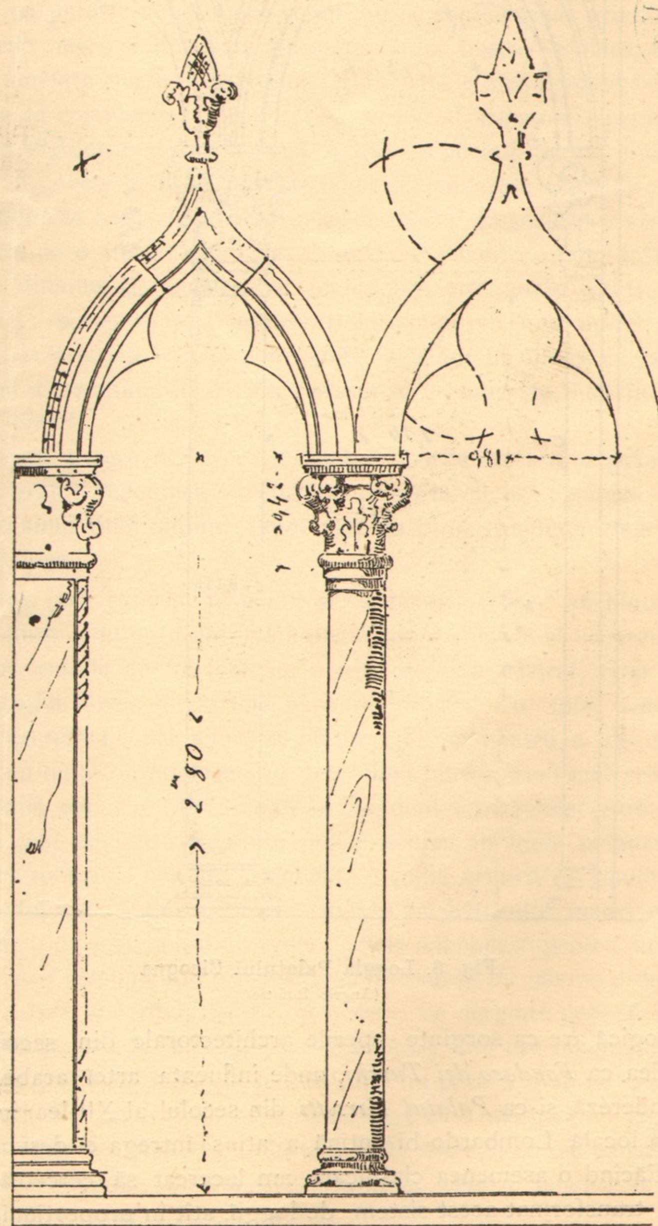

Fig. 7. Loggia de Palat
(Campo Santa Maria Formosa)

lonuluĭ. In fața loggieĭ principale, care de obiceiŭ are vedere spre vre-un canal saŭ vre-o piață (campo), se află o altă loggie tot așa de mare, dar maĭ simplă ca decorațiune, și care permite priveliștea grădineĭ.

Acéstă serie de loggiĭ, pe care am dispus'o în ordine chronologică are ca sorginte operile architectorale din secolul al XI-lea ca *Fondaco dei Turchi,* unde influența arteĭ arabe prepnderéză, și ca *Palatul Farsetti* din secolul al XII-lea, în care arta locală Lombardo-bizantină a atins întréga eĭ desvoltare.

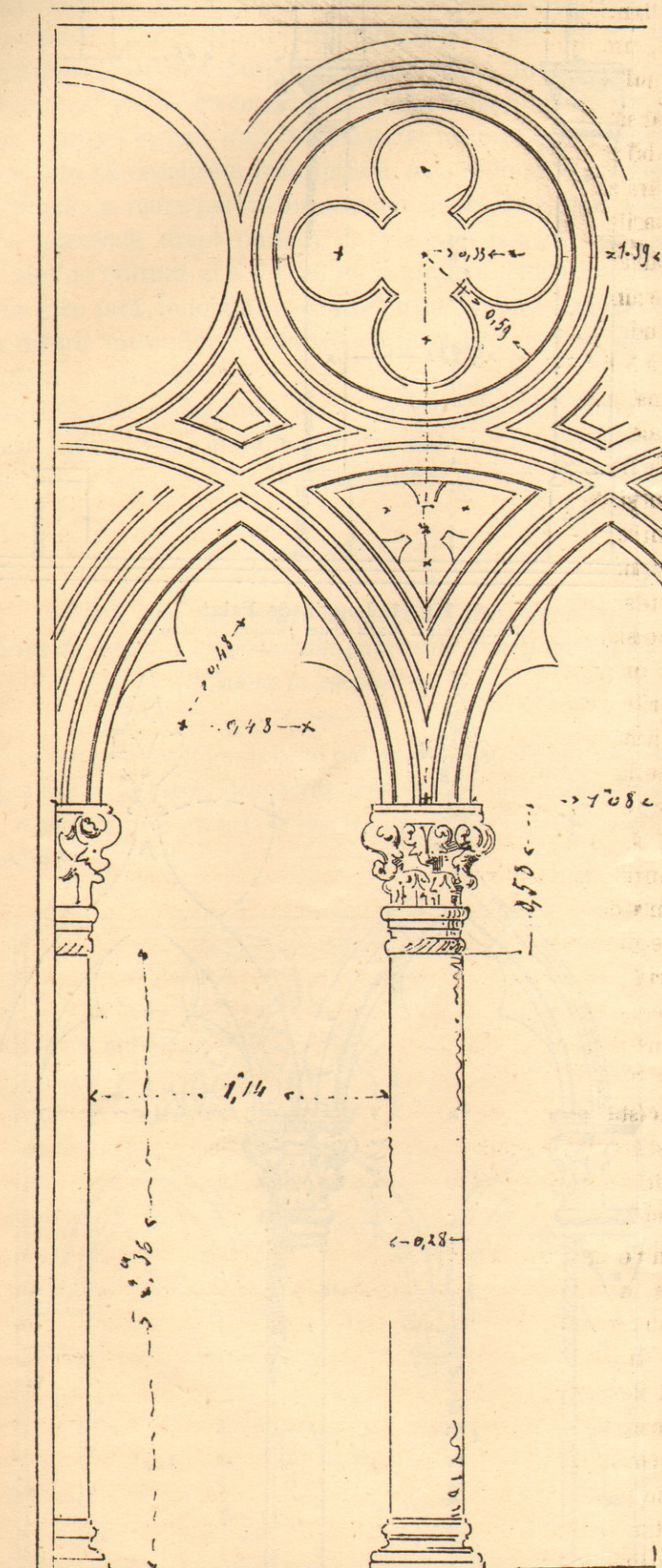

Fig 6. Loggia Palatuluĭ Cicogna
(Angelo Rafaele)

Făcînd o asemenea clasificare, am încercat să cercetez cum s'a transformat acest sistem de loggiĭ, atît în proporțiunile lor cît și în forma arcurilor, sub înrîurirea arteĭ ogivale, în decursul secolelor al XIII-lea și al XIV lea, pentru a ajunge în secolul al XV-lea la un termen definitiv, cum se vede în esemplele (7) și (8) ce sunt contimporanĭ cu galeriele Palatuluĭ Ducal.

Seria se isprăvește cu loggia *palatuluĭ Cavalli* (No. 9) clădit la sfîrșitul secoluluĭ al XV-lea și într'acéstă din urmă clădire se vede influența Renaștereĭ, care pe atuncea era în plina eĭ înflorire în Italia, și la Veneția chiar, unde trebuea să succedeze arteĭ propriŭ zis venețiană.

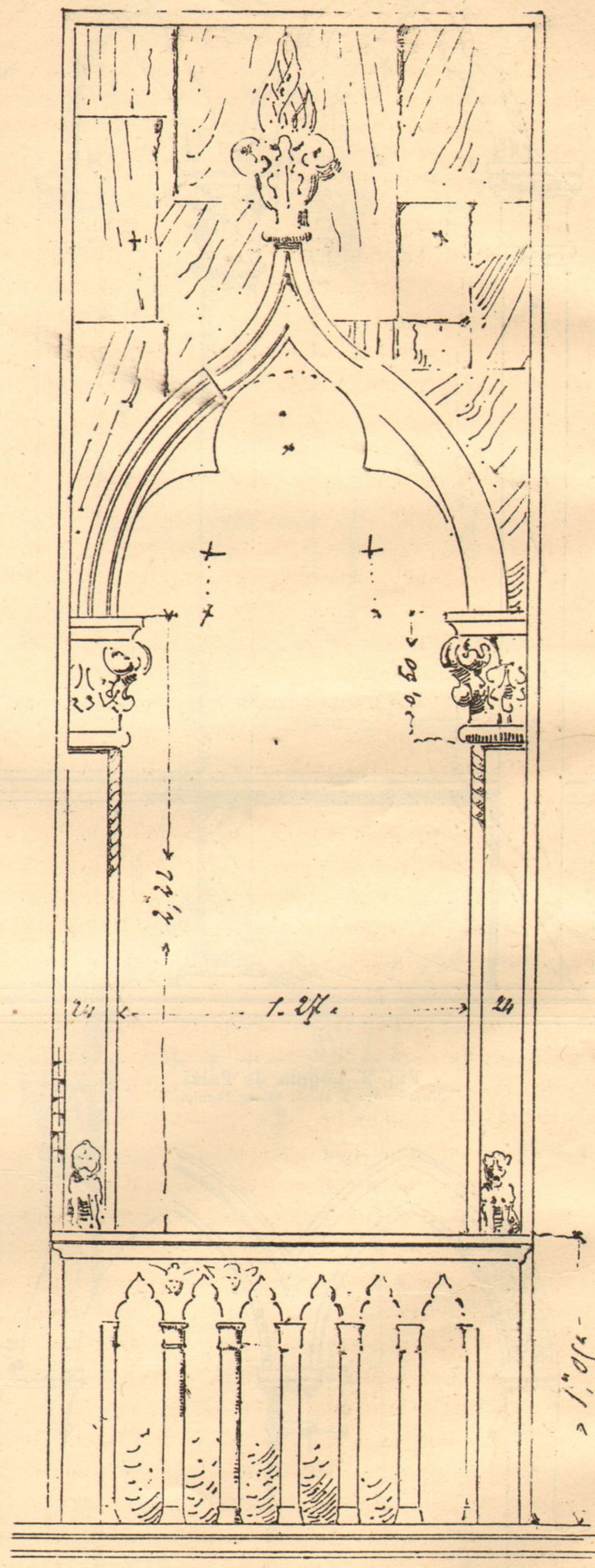

Fig. 8. Loggia Palatuluĭ Zozzi
(Ponte dei Greci)

G. Sterian.

DESPRE ARTE ȘI DESPRE CULTURA LOR

IN

ȚARA ROMÂNEASCĂ [1])

I.

Prolegomene. — Starea de adĭ a antiquităților țăreĭ. — Conservarea lor e o datorie sîntă. — Artele daŭ espresia credinciósă a geniuluĭ uneĭ națiunĭ. — Misiunea morală și civilisătóre a artelor. — Artele și istoria. — Artele ca instrumente de dominare în timpiĭ primitivĭ. — Artele în fața principielor economice; dacă contribuesc la fericirea popórelor. — Cum considerăm artele în țara nóstră și necesitatea d'a cerceta unele cestiunĭ de teoriă a artelor. — Inriurirea lor asupra vieţeĭ popórelor.

Cestiunile cele marĭ ce se desbat în sînul națiuneĭ nu ne daŭ pas a fi observatorĭ. Literațiĭ noștri, absorbițĭ de drama interesantă în care se jócă sórta Romîniei și în care aŭ un rol, n'aŭ nicĭ timpul nicĭ dorința d'a se maĭ inspira de musa luĭ Aristofan și Molière; cînd fie-care e actor, cînd scena se strămută pe theatrul societățiĭ, puținĭ se maĭ preocupă a studia ceia ce se petrece în spirite.

Cu tóte acestea, prin mulțimea ideilor aruncate în public,— și e de temut că ne vom opri îndată din acéstă sporire,—fisionomia morală a țăreĭ a devenit fórte originală. Societatea nu se maĭ imparte în clase privilegiate — cel puțin într'un mod legal. Ceva noŭ s'a ridicat pe ruinele vechiuluĭ sistem politic, dar care e încă anevoie de definit; și, în mijlocul acesteĭ forme confuse, obicee, gusturĭ, ideĭ și simțiminte par a se resimți de impulsiunea care împinge țara spre prefacerile radicale.

Orĭ cum însă, una din trăsurile caracteristice ale timpilor noștri merită a atrage atențiunea. Pe nesimțite am ajuns a realisa în țara nóstră idealul uneĭ școlĭ lancasteriane în proporțiĭ uriașe. Strămutînd învĕțămîntul chiar în sînul societățeĭ mature, adĭ fie care romîn se grăbește a face parte consîngenilor sĕĭ de cunoscințele ce a dobîndit, și s'ar stima puțin patriot dacă n'ar contribui la mîntuirea și la civilisarea eĭ. Sciința dar, numaĭ este un secret păstrat cu scumpătate, ca privilegiŭ al uneĭ singure clase de societate, și publicul cată să învețe și să se lumineze.

Din nefericire însă se produc efecte la care trebuia să ne așteptăm. Prea multă lumină ia ochĭ; prea multe ideĭ întunecă spiritul, cînd se presint fără ordine. Studiile improvisate nu pot ține locul studiilor seriόse; inspirațiunea, acea cualitate prețiósă în producerile poetice, e de puțin ajutor în sciințe, unde se cer maĭ înainte de tóte, methódele sigure, precisiunea în rațiunaminte; și ast-fel, nu e anevoie de a constata că ideele juste, chiar bunul simț, s'aŭ eclipsat óre cum din spirite. Proverbul italian *„Piu s'impara piu s'imbroglio,“* ni s'ar putea prea bine aplica.

N'avem intenția de a combate acéstă tendință de publicitate cu orĭ-ce preț; căcĭ este un rĕŭ inevitabile care decurge din starea societățeĭ nóstre: popórele care aŭ zăcut mult timp în opresiune, se grăbesc a profita de viață, a păși repede înainte, fără a calcula mijlócele pentru a ajunge la idealul ce se ridică în inima lor. „Lumină, Dómne! revarsă cît maĭ multă lumină!“ striga marele poet german Goethe, pe patul sĕŭ de mórte, într'un moment de entusiasm. Acésta e și rugăciunea nóstră, și tot ce putem dori, e o rază divină care să pătrundă pînă în adîncul sufletelor și să le ridice. Dar tocmaĭ fiind că o dorim, credem maĭ cu osebire că trebue a reorganisa cît maĭ neîntîrḑiat instrucțiunea publică, singura basă temeinică a cultureĭ uneĭ națiunĭ. Neîngrijind aceste mĕsurĭ, vom rătăci mult timp în mijlocul ideilor, fără de a putea lua o cale care să ne conducă sigur, și ne temem că adresîndu-ne la un public nepregătit, îl vom ameți maĭ mult de cît a 'l lumina.

Am insistat asupra acestuĭ punct, căcĭ din nenorocire confusiunea în ideĭ se traduce adesea în fapte: desorganisarea în care ne aflăm o dovesce îndestul; aspirațiunile, dorințele fie cît de marĭ, sunt sterpe și isbite de neputință cînd resultatele ce le corespund sunt atît de neînsemnătóre.

Dar să ne mărginim într'un cerc maĭ restrîns, lăsînd altora maĭ capabilĭ grija d'a ne trage din situațiunea în care ne aflăm, și să cercăm a studia un subiect care merită cu drept, atențiunea și simpatiile cititorilor.

Patria Romînilor n'a fost de tot lipsită de cultura artelor frumóse; însă acea epocă se confundă cu ḑilele eĭ de gloriă și de strălucire; și în timpiĭ noștri am putea ḑice: «Artele aŭ fost odată!» Adĭ e anevoie a le întîlni aiurea de cît în unile ruine ce se maĭ păstréză, în architectura armoniósă a unor puține catedrale, în odórele prețióse respîndite prin mănăstirĭ și în maĭ multe fragmente, remășițĭ ale timpilor, care ne fac a visa de trecut și de gloria străbună. Artele prin urmare, sunt maĭ mult o amintire, ca maĭ tóte titlurile nóstre de mărire, ce căutăm adĭ cu atîta anevoință a le deștepta în suflete, a le realisa în fapte. Dar aceste slabe urme, aceste închipuirĭ desfigurate aŭ o flóre suavă de poesiă în simplicitatea neîndemînatică a formeĭ lor; ele vorbesc cu putere inimeĭ. Care romîn nu se simte mișcat privind pe zidurile negre și învechite ale mănăstirilor nóstre seculare, figurile jumĕtate șterse ale heroilor țĕreĭ! Arta e încă primitivă; dar ea ne dă costumele și, pînă la óre care grad, fisionomia personagilor; e galeria istorică a țăreĭ. Ast-fel se purtaŭ domniĭ și căpitaniĭ eĭ. Acele figurĭ drăgălase, florĭ plăpînde ale timpuluĭ sunt domnițile în bogatele lor costume orientale. Cugetarea, în acele minute de o piósă contemplare, străbate secoliĭ; o lume întrégă trece dinainte-ne desfășurînd închipuireĭ orizonurile întinse ale istoriĭ; și, spectatorĭ îndurerațĭ la amintirea uneĭ epoce gloriόse, la restriștea care a urmat'o, asistăm în uimire la acea dramă a trecutuluĭ al căruia resunet se prelungește pînă în inimile nóstre!

Acéstă putere de evocație, numaĭ operile de artă o posed la acest grad: religiunea suvenirilor printr'însele se păstréză maĭ viă în sinul uneĭ națiunĭ; căcĭ chiar în ruine elocuința lor e pătrunḑătóre.

Intr'o țară supusă invasiilor și deprădărilor care aŭ bîntuit'o atîta timp, și în care naționalitatea a putut singură să se strecóre printre ruinile de tot felul ce o acopere, s'a păstrat, cum am ḑis, puține urme din artele părinților noștri. Cu tóte acestea sunt destule pentru a proba cultura lor, și pentru a ne conduce cu timpul a înțelege și a determina într'un mod maĭ precis, fisionmia epocelor. Chiar adĭ, în mijlocul întunecimeĭ care învĕlue maĭ adesea viéța unuĭ popor ocupat în lupte neîncetate pentru independință, un fragment, o ruină aruncă de multe orĭ o lumină viă asupra paginelor sumare ale bătrînilor noștri cronicarĭ. Din acest punt de vedere artele dobêndesc pentru noĭ o maĭ mare însemnătate istorică, și conservarea lor devine o datorie din cele maĭ sînte. Afară de acésta, ce sorginte póte fi maĭ prețiósă pentru poesiă! Operile de artă nu sunt óre încongiurate ca de o aureolă luminósă și inspirația nu pare a flutura d'asupră-le? Ele care ne vorbesc despre tot ce e maĭ poetic: simțiminte religióse și naive, tradițiunĭ, fapte mărețe, tot ce constitue poesia trecutuluĭ, nu vor exprima nimic pentru sufletele entusiaste și inspirate ale poeților?

---

[1]) Acest important studiŭ este opera eruditului architect D. Berendeiu, și a fost publicat în *Revista Romînă* în anul 1862.

Il reproducem adĭ, căcĭ e plin de adevĕrurĭ ce se aplică situațiuneĭ actuale a chestiuneĭ restaurări monumentelor istorice.

Direcțiunea.

Dar sĭ părăsim tĕrîmul național și să considerăm cestiunea dintr'un punct de vedere maĭ general.

Fără de cultura artelor frumóse, esistența unuĭ popor nu póte fi complectă; căcĭ ele traduc într'un mod maĭ intim cugetarea, sufletul, fisionomia luĭ morală, căcĭ ele servă a le eternisa memoria, cînd orĭ ce altă urmă de viéța lor s'ar șterge din istoriă. Instituțiĭ, obiceie, limba chiar, pot peri, pot a se modifica; nimic n'ar maĭ rĕmîne dintr'o civilisație stinsă, dacă aceste opere neperitóre n'ar înfrunta timpul și n'ar trece prin secolĭ pentru a mărturisi despre existența unuĭ popor dispărut dupe scena lumeĭ.

Artele frumóse țin prin atîta legăturĭ intime la viéța morală a națiunilor, în cît e anevoiă a nu le presupune chiar la popórele cele maĭ barbare, deosebirea aci o întîlnim numaĭ în gradul cultureĭ. Printr'însele ele îșĭ esprimă geniul lor; ideile religióse, simțimintele de recunoscință saŭ de mîndriă națională, simțirile de bucuriă și durere, într'un cuvînt tot ce simte inimile uneĭ națiunĭ, tot ce viséză imaginația sa, tot ce ea cugetă, găsesc în artele frumóse mijlócele cele maĭ credinciose de espresiune. Popórele carĭ s'aŭ servit maĭ puțin de acéstă limbă sublimă sunt cele maĭ puțin cunoscute; căcĭ n'aŭ lăsat nicĭ o urmă de geniul lor, n'aŭ transmis generațiilor care le aŭ urmat, viéța și civilisația lor. Aceste esemple însă sunt fórte rarĭ; începînd cu cele dintêiŭ progrese, artele domină maĭ tóte epocile desvoltăreĭ spirituluĭ omenesc. In antichitatea clasică le vedem resumînd civilisațiunea întrégă; pe la finele imperiuluĭ Roman ele renasc în catacombele Romeĭ, se ramifică în secolul de mijloc cu caractere deosebite, strălucesc în tótă splendórea în epocha Renascereĭ, și se transmit la diferitele popóre pînă în timpiĭ noștri.

Deosebit de acestea, dacă artele sunt necesariĭ ca mediŭ de espresiune al geniuluĭ uneĭ națiunĭ, cultura lor póte încă contribui la deșteptarea și educația eĭ. Să nu uităm că simplicitatea simțimintelor nu se prea găsesce în clasele de sus, cu aceiașĭ intensitate ca în popor: simțirea aci n'a pierdut candórea eĭ, imaginația e maĭ viă și spiritul nu e îngreuiat de tóte subtilitățile uneĭ societățĭ maĭ rafinate care adesea întunecă bunul simț maĭ mult de cît îl luminéză. Artele dar adresîndu-se inteligențeĭ prin imaginație și simțiminte, pot impresiona fórte mult și pot servi la cultura morală a poporuluĭ întrețiind în inimĭ, religiunea faptelor glorióse și desvoltînd simțimintele sale de admirare pentru tot ce e mare și frumos Negreșit instrucțiunea publică bine organisată și instituțiile contribuesc la acéstă educație într'o proporție mare; e necontestat însă că pretutindenĭ artele le daŭ un ajutor puternic: o pictură care ar aduce aminte o luptă strălucită, un fapt măreț, va deștepta maĭ multe simțiminte de cît descrierea lor; statuia unuĭ eroŭ al țĕriĭ va impresiona imaginația viă a poporuluĭ cu maĭ mare tăriă de cît biografia luĭ; un monument, un cînt național și orĭ-ce operă de artă va ridica în suflete maĭ multe ideĭ, le va entusiasma maĭ cu putere de cît scrierile curat literare.

Artele frumóse sunt prin urmare necesariĭ pentru cultura morală și intelectuală a unuĭ popor ca și instrucțiunea; și ceĭ ce țin maĭ cu sémă la originalitatea națiuneĭ, ceĭ ce combat cosmopolitismul în numele individualitățeĭ naționale, în numele independențeĭ și libertățeĭ eĭ, aŭ uă datorie sfîntă de a contribui la organisarea lor în țara nóstră.

Artele și istoria lor pot asemenea servi pentru complectarea studiilor; înlăturarea lor din sistemul instrucțiuneĭ publice e nerațională sub tóte privințele. Antichitatea clasică și chiar timpurile moderne sunt anevoiă de înțeles fără acest ajutor, prin care pătrundem maĭ bine spiritul uneĭ epoce. In adevĕr, vorbim de Elinĭ și de Romanĭ și lăsăm în uitare partea cea maĭ intimă din viața lor, ceea ce constitue maĭ cu sémă civilisația acelor timpurĭ. Cum voim ca tinerimea să înțelégă mărimea seculuĭ luĭ Pericles cînd uităm a 'ĭ vorbi de ceea ce a contribuit maĭ mult la gloria timpuluĭ sĕŭ, cînd facem abstracție de Fidias și de Ictinus? Să fim siguri că un fragment din frisa Parthenonuluĭ acea sculptură armoniósă și cadențată ca ritmul uneĭ poesiĭ, va complecta maĭ bine în imaginația tinerimeĭ lecțiunile de istoriă, de cît comentariile cele maĭ savante. Marathonul și Thermopilele nu'ĭ vor maĭ părea fabule ingenióse și anevoiă de verificat, și secolul luĭ Pericles îĭ va lăsa în inimă ceva maĭ mult de cît o suvenire pălită.

Ne aducem aminte de studiile limbeĭ eline, din colegiul sf. Sava. Trebuiă să mărturisim, în interesul instrucțiuneĭ, că tinerimea profita puțin de lecțiunile ce primea, tocmaĭ fiind că le lipsea acel parfum de poesiă care încîntă și răpesce imaginația. Ea învăța elinesce temîndu-se de notele fulgerătóre de care era amenințată; dar blestema pe Elenĭ și pe ceĭ care'ĭ inventase pentru păcatele tinerimeĭ; și pe băncile scóleĭ, privind cerul albastru ce 'ĭ surîdea prin zăbrelele ferestrelor, ea visa la o viață liberă și lipsită de grija unuĭ studiŭ atît de înfiorător. Adĭ regretăm și noĭ ca alțĭ mulțĭ, timpul perdut; ne simțim însă datorĭ a povesti că limba elenă, ca și cea latină, vor figura mult timp numaĭ în program le scolilor, vor fi o spaimă pentru tinerime, dacă profesoriĭ nu vor sci a le da un interes óre-care, dacă istoria artelor acestor popóre nu le vor veni în ajutor pentru a arunca puțină poesie asupra dificultăților studiuluĭ.

Autoriĭ antichitățiĭ ne vorbesc de arte maĭ în tóte scrierile lor, saŭ dacă nu de dînsele, de obiceiele, de ideile care dominaŭ în acele epoce și pe care artele ni le transmit cu atîta credință în monumentele figurate. Religiunea la Grecĭ și Romanĭ, atît de strîns legată cu instituțiunile lor politice e arta chiar: artele daŭ o realitate divinităților Olimpuluĭ; printrînsel ese ficséză maĭ bine tipul lor de o frumusețe ideală, ast-fĕl cum 'l-a creat divinul Homer, al căruĭ geniŭ măreț «îșĭ ia sborul ca o acuilă maĭ pre sus de toțĭ poețiĭ,» cum dice Dante, și devine sorgintea de inspirare din care tóte proced. Tóte aceste florĭ născute în aurora omenireĭ, frumóse ca tinerețea, plăpînde și trecătóre ca dînsa, fabule ingenióse, ficțiunĭ poetice, tótă acea lume perdută, o găsim viă, surîdătóre, în artele ce ea ne-a lăsat. In Europa, artele sunt adĭ comentariul cel maĭ bun al autorilor vechĭ.

Ar fi în adevĕr o pretenție neaudită de a înțelege geniul străbunilor noștri, lăsînd la o parte artele și lucrările lor publice, cînd știm că sistemul lor politic era maĭ cu osebire basat pe căile gigantice care ducéŭ concuista și acuilele lor până la marginile lumeĭ cunoscute p'atuncĭ. Orĭ ce am face, ne va fi cu anevoință a despărți pe August și pe Agrippa de Pantheon, acest *pandemonium* al cetățiĭ eterne, și a avea o ideiă de geniul grandios al Romanilor, de viéța lor publică, décă n'am ști nimic despre Forurĭ, Basilice, Therme, Arcurĭ de triumf etc. Putem óre vorbi de Traian, de învingătorul Dacilor, fără a cugeta la colóna sa de marmură, acea epopeă sculpturală a victoriilor mareluĭ Cesar, destinată a însemna pentru viitorime începuturile naționalitățeĭ Romînilor?

Vom maĭ adăoga că, chiar în timpurĭ maĭ moderne, artele și istoria lor explică, determină caracterul epocilor celor marĭ. Mișcarea comunelor din al XII secol e neînțelésă cînd nu ținem sémă de mișcarea intelectuală și artistică care'ĭ corespunde. In acele timpurĭ de primă deșteptare a consciințeĭ publice, a demnitățiĭ individuale, artele contribuesc în mare parte la liberarea claselor de jos: prin cultura lor, popórele se ridică până la ideia dreptuluĭ și al independințeĭ și arboréză, în mijlocul feodalitățiĭ, stindardul civilisăriĭ și al libertățeĭ omeniriĭ. Catedralele staŭ încă în ființă pentru a ne aminti geniul acelor gene-

rațiunĭ energice care protestară necontenit în contra barbarieĭ timpuluĭ, atît prin sculpturĭ și prin picturĭ sarcastice cît și prin *sirvențile* poeților, și care isbutiră a întemea comuna, alăturĭ cu castelele cele tarĭ ale tiranieĭ. Artele sunt asemenea nedespărțite de mișcarea cea mare a ideilor care inaugurară secolul renascereĭ. Ca Homer creatorul theogonieĭ poetice a antichitățiĭ, realisată cu atîta strĕlucire de artiștiĭ ceĭ marĭ aĭ timpuluĭ, Dante devine inspiratorul arteĭ creștine. Orcagna, Massaccio, Fra Bartolomeo, Michel-Anghel comentes poemul sublim al Divineĭ Comediĭ; Rafael, prin creațiunile sale, atinge idealul perfecțiuneĭ, ideal spre care aspirați poeții și filosofiĭ contimporanĭ, bărbațĭ de o erudițiune întinsă ca Ariosto, Bembo, Balthasar Castiglione, Bibiena și alțiĭ cărora le suntem datorĭ luminele antichitățeĭ clasice. In timpiĭ moderniĭ popórele care aŭ păstrat maĭ mult în inimă acéstă flacără divină a artelor sunt cele d'întîiŭ în lume ; și secolul nostru atît de industrial și de positivist începe a recunósce în fine necesitatea lor, pentru a da industrieĭ formele plăcute și grațióse fără de care bogăția materiilor nu are nicĭ un preț. Nu vedem óre pe Englezĭ făcînd sacrificiĭ însemnate pentru respîndirea gustuluĭ frumóselor arte și pentru cultura lor ?

Așa dar e fórte anevoiă a presupune viața morală într'o națiune fără acest element atît de prețios, fără acest mijloc de expresiune atît de necesariŭ pentru stabilirea echilibruluĭ facultăților eĭ. Deosebit de acésta, vĕdurăm că artele intru cu drept în orĭ ce sistem bine înțeles de instrucțiune publică ; căcĭ ele 'ĭ daŭ simțul cel maĭ nobil, gustul frumosuluĭ. Imaginația, simțimintele, aspirațiile nobile, originalitatea sa ar rĕmîne literă mórtă în lipsa acestor limbĭ sublime care traduc ochilor și auduluĭ în forme și colorĭ armoniόse, în cînturĭ răpitóre, simțirile unuĭ popor și idealul sĕŭ.

Nu vom cerceta cu de-amĕruntul causele care aŭ contribuit ca artele să fie atît de onorate de lumea antică ; ne credem însă datorĭ a constata în trécăt amestecul uneĭ tendințe politice. Puterea de înrîurire a operilor de artă asupra sufletelor, nu scăpase spirituluĭ pĕtrundĕtor al guvernelor teocratice, și ele fură mult timp în mînile lor un *„instrumentum regni“*, un mijloc d'a'șĭ supune imaginația popórelor, d'a o înfrîna, prin temerea și respectul ce inspiraŭ creațiunile gigantice saŭ fiorόse ale arteĭ. In acele epoce depărtate, acesta e caracterul ce întîlnim în artele Indienilor, Asirienilor, Egiptenilor. In genere popórele care aŭ păstrat óre cum în politică tradițiunile orientale, nu desmint acéstă origină ; căcĭ guvernele lor, basate pe dreptul divin, s'aŭ servit de arte în tot timpul ca de un mijloc favorabil pentru a 'șĭ manifesta mărimea și puterea. Cînd însă societatea începe a se desvolta în puntul de vedere moral și intelectual, cînd inteligența eĭ se ridică și simțimintele'ĭ se înobiles, artele se emancipéză în același timp de politică și religiune Incetînd de a maĭ fi o armă de tiranie, ele încetară tot-d'odată de a maĭ întreține spiritul de superstițiune încuibat în sînul popórelor și misiunea lor deveni curat civilisatóre. Principiele filosofieĭ arteĭ, stabilite de Platon, acest precursor al cristianismuluĭ, care fu poet și artist maĭ nainte de a deveni filosof, ni se impun cu autoritatea verităților morale. Artele pentru epocile cele marĭ de înflorire, ca și pentru secolul nostru, aŭ de obiect frumusețea morală, acea frumusețe pe care marele filosof o definea ca chiar strălucirea adevĕruluĭ. Așa dar artele, considerate adĭ în raport cu politica, în loc de a maĭ fi un instrument de asuprire, sunt din contră o flacără sfîntă care ridică sufletile și le face demne d'a aspira la libertate ; în raport cu religiunea, ele esprimă prin forme, sublimele verităţĭ ale cristianismuluĭ, le daŭ o realitate simbolică și le face a fi înțelese de popor.

Cadrul acestuĭ articol și scopul ce ne-am propus nu ne permit a da o prea mare întindere acesteĭ părțĭ a studiilor nóstre, ne vom cerca însă a combate unele obiecțiunĭ ce se fac artelor, maĭ nainte de a cerceta rolul lor în fața principielor economice, în fața aceleĭ științe care își propune maĭ cu sémă de scop de a duce popórele la libertate prin răspîndirea prosperitățiĭ publice.

Cestiunea redusă la termeniĭ eĭ generalĭ, se presintă ast-fel : Artele sunt óre o bogăție pentru națiunĭ ? Autoritățĭ necontestate în scințele economice, ca Adam Smith, J. B. Say și alțiĭ admit că ele contribuesc la înavuțirea popórelor ; căcĭ tóte presupun un capital material și intelectual din cele maĭ însemnate.

Dar chiar dacă artele n'ar servi de cît a desvolta inteligența și moralitatea uneĭ națiunĭ, acésta n'ar fi de ajuns pentru a le recomanda ca productive ? Care popor se póte crede destul de cult pentru a desprețui un capital atît de prețios, maĭ cu sémă cînd știe că producțiunea materială e o consecință firéscă a aceștia.

Nu vom urma pe economiștĭ pe tărîmul desbaterilor cestiuneĭ dacă unile producerĭ ale arteĭ, precum musica și danțul, contribuesc la înavuțirea unuĭ popor, și asupra căreia J. B. Say se pronunță afirmativ în favórea lor ; ne mărginim a constata numaĭ că sciințele economice nu le resping, și încheiăm cele ḑise, citînd aci cîte-va cuvinte din scrierea luĭ Denoyer asupra libertățeĭ munceĭ. «Dacă natura producerilor nemateriale, — „ḑice acest economist, —nu măresce capitalul uneĭ națiunĭ, capita- „lul facultăților sale fisice, intelectuale și morale însă, cresce. „Un popor căruia i-ar lipsi educația religiósă, politică și artis- „tică e neavut Producțiunea nematerială nu póte fi sterpă »

E de observat că în starea nóstră de cunoscințe, înțelegem puțin legea aceia de armonie care trebuie să domine între diferitele ramurĭ ale desvoltăreĭ fisice, morale și intelectuale ale unuĭ țĕrĭ. Spiritul de esclusivism ce ne bîntue pe tărîmul ardĕtor al politiceĭ nu ne cruță maĭ puțin pe tărîmul curat literar și sciințific. Sunt ómenĭ de știință care cred că instrucțiunea publică trebuiă să fiă numaĭ științifică, și resping literatura și științele morale în numele positivismuluĭ industrial, în numele înavuțireĭ țăreĭ ; sunt literatorĭ care condamnă științele ca materialiste și adormitóre pentru consțiința publică ; legiștiĭ pun dreptul maĭ presus de tóte. In fine în mijlocul înrîuririlor diverse, în care interesele particulare ale individelor nu sunt tot-d'auna înlăturate, artele sunt de mulțĭ condamnate ca un lux nefolositor și costător pentru națiune, ca o cultură puțin necesară fericireĭ eĭ. Din acest punct de vedere, obiecțiunea pare a fi seriósă ; și ne credem datorĭ a o combate, maĭ cu sémă fiind-că conține ideĭ greșite asupra principielor arteĭ.

Am putea rĕspunde prin cuvintele, «că popórele cele maĭ sărace vor fi tot-d'auna avute pentru a plăti gloria lor» ; dar asemenea ideĭ n'aŭ încă trecere la noĭ. E necontestat că artele abătute din principielor, se materialiséză : ideia care ar trebui să strălucéscă într'însele, dispare sub bogăția materiilor ; dar observăm că acéstă rătăcire nu póte fi un argument în contră-le și vina e a acelora ce nu sciŭ să le apere de suflarea timpilor de adĭ. Marmura bronzul și în genere orĭ-ce altă materiă preciósă nu constitue arta : o statuiă póte fi sublimă chiar dacă ar fi de lut. Ceia-ce admirăm în operile de artă nu e bogăția saŭ valórea materielor, dar ideia cu care artistul scie să insufle creațiunea sa, acel ideal pe care numaĭ geniurile privilegiate aŭ știut să'l traducă prin marmură, colorĭ, forme architectorale și sunete. Obiecțiunea, prin urmare, cade de sine, căcĭ ar fi în adevĕr ridicol d'a încrimina artele de spiritul de prodigialitate cu care unele guverne aruncă averea publică în materiĭ prețióse și în

cheltuelĭ nemĕsurate. Din contră, e un semn de decadenţă în gustul public, cînd popórele şi guvernele lor se preocupă numaĭ de partea materială a artelor. In asemenea epocă arta cade de la înălţimile eĭ sublime şi devine o jucăriă, bună numaĭ pentru a mulţumi nesaţiul şi curiositatea avuţilor timpuluĭ.

Cum vom esplica fericirea ce pot aduce artele uneĭ naţiunĭ? Ţara nóstră începe a nu maĭ crede în acest vis ce'ĭ desfăşurăm adesea înaintea priviriĭ ca un oazis încîntător în mijlocul miseriilor sale presinte, dar care ca o nălucire dispare îndată, şi s'afundă într'un viitor depărtat. Afară de acésta, cuvêntul are ceva nedecis în însemnarea sa, variază după punctul de vedere din care îl considerăm. după gradul nostru de simţibilitate şi de cultură. Pentru sufletele libere fericirea e maĭ cu sémă în libertate, în acéstă religie a timpuluĭ care se predică maĭ ales celor asupriţĭ. şi care ca tóte religiele a ajuns a'şĭ avea profeţiĭ, martiriĭ, iscarioţiĭ şi tartufiĭ eĭ; pentru cele născute a fi serve, fericirea e în plăcerile materiale, gustate în pacea şi liniştea mormîntuluĭ, sub umbra protectóre a guvernelor absolute.

(Va urma)

CONSTRUCŢIA PALATULUI DE JUSTIŢIE

DIN

BUCURESCI

Incă din anul 1859, construirea unuĭ palat de justiţie era fórte simţită şi un decret domnesc hotărîse facerea luĭ în mod definitiv pe terenul din *Piaţa Constantin Vodă*.

Pentru întocmirea proectelor acestuĭ palat s'a deschis un concurs public internaţional, în urma căruia proectul d luĭ architect Al. Orăscu fusese admis a se esecuta.

Din causa unor dificultăţĭ băneştĭ, dintre stat şi judeţul Ilfov, care trebuia să contribue cu jumătate preţul clădirilor, precum şi din causa evenimentelor ce aŭ urmat, realisarea proectuluĭ d-luĭ Orăscu a fost amînată.

De atuncĭ şi pînă în 1878 nu s'a maĭ lucrat nimic în ast sens, de şi trebuinţele se mărise.

In 1878 o comisie de magistraţĭ fu instituită spre a întocmi programele şi tóte detaliurile necesare deschidereĭ unuĭ concurs internaţional pentru facerea proectelor. Dupe ce tóte lucrările pregătitóre fură gata şi terenul ales în faţa bisericeĭ Domniţa Bălaşa, ideia unuĭ concurs cădu şi d. architect Montoreanu fu însărcinat să facă un proect, conform cerinţelor şi esplicaţiunilor comisiuneĭ. Acest proect fiind fórte criticat şi o comisie technică, chemată a'l esamina, găsindu'l defectuos, ministerul justiţieĭ a renunţat la acest proect. şi a însărcinat pe d. architect Ballu fiul, din Paris, de a face un noŭ proect, care a rĕmas cel definitiv să se esecute.

Terenul pe care se va clădi Palatul Justiţieĭ, este cel din faţa bisericeĭ Domniţa Bălaşa, pe care a şi fost întocmit proectul.

Avênd în vedere că acest teren este unul din cele jóse ale albieĭ Dîmboviţi, şi ştiut fiind că matca veche a gîrleĭ era printr'o parte a luĭ, este probabil că dificultăţĭ fórte marĭ se vor presenta la esecutarea fondaţiunilor şi a sub-solurilor în general.

Propunerea ce se făcuse, de a se clădi pe Bulevard, în faţa grădineĭ Cişmigiul şi lîngă tipografia statuluĭ, era cea maĭ raţională şi din punct de vedere al situaţieĭ. şi din punct de vedere technic şi artistic.

Propunerea însă n'a reuşit, ast-fel că nu ne rĕmîne de cît să regretăm că unul din cele maĭ importante palate se aşédă într'un loc defavorabil.

Pentru a duce la bun sfîrşit clădirea palatuluĭ, ministerul justiţieĭ a însărcinat pe d. architect I. Mincu, cu direcţiunea lucrărilor, asistat fiind de o comisiune technică compusă din d-niĭ Caputineanu, Sc. Vîrnav şi N. Cerchez. Modul cum are să lucrede împreună, ministerul, direcţia lucrărilor şi comisia technică consultativă, s'a hotărît prin decisia ministerială din 26 Martie 1890 [1]).

*

Felicităm pe d. ministru al justiţieĭ pentru alegerea ce a făcut în persóna d-luĭ Mincu ca director al lucrărilor; acéstă alegere măgulind corpul de architecţĭ romînĭ, carĭ vĕd cu satisfacţie apreciindu-se meritele architecţilor romînĭ, şi îĭ face să spere într'un viitor maĭ bun pentru eĭ.

D. Mincu va şti să dea probe, prin capacitatea şi stăruinţa sa, că şi romîniĭ sunt în mĕsură a servi ţara, cel puţin tot aşa de bine ca streiniĭ, către care se îndréptă prea lesne privirile, cînd e vorba de lucrărĭ de artă.

---

[1]) Avînd în vedere legile din 5 Iunie 1889 şi 19 August 1886, prin care se deschide acestuĭ minister un credit de 5.200,000 leĭ pentru construirea palatuluĭ de justiţie din Bucurescĭ;

Avînd în vedere că achisiţiunile de teren necesare pentru construirea acestuĭ edificiŭ sunt astădĭ terminate, şi că este decĭ venit timpul de a păşi la execuţiunea lucrărilor;

Avînd în vedere necesitatea înfiinţăreĭ serviciuluĭ de direcţiune al acesteĭ lucrărĭ;

Avînd în vedere necesitatea de a avea pe lîngă minister o comisiune de ómenĭ technicĭ carĭ să asiste pe ministru în tóte cestiunile ce s'ar putea ivi cu ocasiunea acesteĭ importante construcţiunĭ;

Decidem:

Art. 1. — D. architect I. Mincu, diplomat al guvernuluĭ frances, se numesce architect dirigent al lucrărilor palatuluĭ de justiţie din capitală, avînd d-sa a conduce acéstă lucrare, conform stipulaţiunilor şi condiţiunile contractuluĭ încheiat tot astădĭ între minister şi d-sa.

Art. 2. — Se institue pe lîngă ministerul justiţieĭ, pentru tot timpul durateĭ executăreĭ palatuluĭ de justiţie, o comisiune tecnică consultativă.

Acéstă comisiune va avea a se pronunţa asupra tutulor cestiunilor ce i se vor deferi de minister, şi maĭ în special ea va fi însărcinată:

A raporta, după cererea ministruluĭ, despre tóte împrejurările executăreĭ palatuluĭ;

A 'şĭ da avisul asupra caetelor de sarcine şi asupra contractelor întocmite de d. architect diriginte;

A 'şĭ da avisul asupra licitaţiunilor privitóre la lucrărĭ şi la predărĭ de materiale;

A 'şĭ da avisul asupra epocelor la carĭ urméză a se ţine diferitele licitaţiunĭ, ast-fel ca întreaga lucrare să fie terminată în cel maĭ scurt timp putincios;

A 'şĭ da avisul asupra materialelor ce vor trebui alese pentru construcţiunĭ şi asupra calităţeĭ materialelor predate de întreprindĕtorĭ, de cîte orĭ s'ar cere acésta de minister;

A 'şĭ da părerea asupra plăţeĭ situaţiunilor presintate de d. architect diriginte;

A 'şĭ da avisul asupra tutulor afacerilor contencióse carĭ ar necesita o deciziune ministerială;

A avisa la timp pe ministru de întîrziările eventuale ce ar surveni în mersul lucrărilor, propunênd, în înţelegere şi cu d. architect diriginte, şi mĕsurile de îndreptare;

A veghia ca comptabilitatea relativă la construcţiunea palatuluĭ să fie ţinută de către biurourile ministeruluĭ justiţieĭ, conform cu legea generală de comptabilitate a Statuluĭ;

A face împreună cu d. architect diriginte, recepţiunile provisoriĭ şi definitive.

Art. 3. — Fac parte din acéstă comisiune consultativă: d. architect M. Caputineanu, d. inginer Sc. Vârnav, d. inginer-architect N. Cerchez.

Comisiunea se va întruni de cîte orĭ va fi convocată de ministru. Fie-care membru va primi un jeton de presenţă de 40 leĭ nouĭ de şedinţă.

D. architect diriginte va fi present la şedinţele comisiuneĭ de câte orĭ i se va cere.

D. I. Theodoru, şeful divisiuneĭ personaluluĭ şi al comptabilităţeĭ din acest minister, va figura ca secretar al comisiuneĭ şi va fi însărcinat cu redacţiunea aviselor şi ţinerea în bună ordine a dosarelor şi tutulor actelor relative la construcţiunea palatuluĭ.

Art. 4. — D. secretar general al ministeruluĭ justiţieĭ este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a decisiuneĭ de faţă.

CLADIREA PARLAMENTULUI

Cel maĭ important dintre palate, acela al representanților țări, lipsește de mult Capitaleĭ.

Lipsa sa e de mult simțită și în maĭ multe rîndurĭ demersurĭ se făcură spre a realisa construirea luĭ.

Prin 1879 se făcu un concurs internațional pentru întocmirea proectuluĭ clădiri Camereĭ, și proectul d-luĭ Săvulescu fu onorat cu premiul al II, de óre-ce premiul I nu se găsise cu cale a se da.

In urmă se propusese a se face Camera și Senatul într'un singur palat, ast-fel că primele proecte fură părăsite.

Din împrejurărĭ diferite, chestia clădiri Parlamentuluĭ rămase de o parte pînă în anul 1883, cînd se votă un credit de 5 milióne special pentru clădirea palatuluĭ Camereĭ și Senatuluĭ împreună.

In acest scop se și alese terenul de pe bulevard, lîngă Imprimeria Statuluĭ, care se expropriă pînă aprópe în str. Brezoianu, obținênd un dreptunghiŭ de 96 m. fată pe 120—130 adînc cu strade pe cîte patru laturе.

Pe basa acestuĭ teren se și întocmi programele clădirilor, dar afacerea rămase pentru a doua óră d'oparte.

In fine, acuma doue lunĭ aprópe, se hotărî din noŭ reluarea lucrărilor pregătitóre, pentru realisarea clădiri parlamentuluĭ.

De astă-dată, procedîndu-se maĭ cu energie și cu maĭ mult calcul, este probabil că vom avea fericirea să vedem ridicîndu-se acest palat atît de dorit și atît de necesar.

Spre a face lucrările pregătitóre, ambele Corpurĭ Legiuitóre aŭ ales cîte o comisie de cincĭ membri, carĭ în unire cu guvernul și cu treĭ architecțĭ să procédă la lucrare.

După maĭ multe discuțiunĭ s'a hotărît ca să se clădéscă separate Senatul și Camera și anume: Camera pe bulevard, lîngă Imprimeria Statuluĭ, iar Senatul pe piața Constantin-Vodă.

Spre a accelera lucrările s'a ales o sub-comisie compusă din d nu G. Gr. Cantacuzino, președintele Cameri; d. N. Crețulescu, președintele Senatuluĭ; d-niĭ C. Esarcu, Protopopescu Pake, G. Duca, I. Socolescu și D. Maimarolu, care să pregătéscă lucrările de organisare.

D-niĭ G. Duca, I. Socolescu și D. Maimarolu, ca architecțĭ, aŭ fost însărcinațĭ a întocmi programele speciale pentru fiecare palat, împreună cu tóte detaliurile necesare, pentru a se putea lucra pe basa lor proectele.

Peste cîte-va ḑile acéstă lucrare va fi supusă examinări comisiuneĭ în ședința plenară, care va hotărî în mod definitiv.

Punctul cel maĭ greŭ de hotărît este, dacă trebue să se pue la concurs internațional facerea proectelor, saŭ să se dea delegație specială unuĭ architect romîn a pregăti proectele necesare.

Este probabil că discuțiunea va fi fórte vie, în sînul comisiuneĭ, sperăm însă că resoluțiunea ce va lua, va fi ast-fel ca să dea satisfacție amoruluĭ propriŭ național, de a avea o lucrare, opera unuĭ romîn, în acelașĭ timp luînd tóte precauțiunile necesare ca să nu lase nimic de dorit aceste palate, din punctul de vedere al arteĭ, al științeĭ și al iconomieĭ.

Vom reveni în numĕrul viitor asupra acesteĭ importante afacerĭ.

IMPORTANTELE LUCRĂRI

ALE PRIMĂRIEI CAPITALEI

De cât-va timp, grație energieĭ și priceperéĭ d-luĭ Primar al Capitaleĭ, numeróse și importante îmbunătățirĭ se execută și se proectéză a se executa încă, în cursul acestuĭ an chiar.

Creditul de 16.000.000 a venit să dea un noŭ avînt lucrărilor, carĭ vor fi menite a transforma aspectul Capitaleĭ.

Spre a da o idee generală de planul îmbunătățirilor procetate a se executa chiar anul acesta, dăm aci maĭ jos lista celor maĭ importante, aprobate și de consiliul comunal.

Iacă aceste lucrărĭ :

1) 20 de școlĭ primare, 10 de fete și 10 de băețĭ, în valóre de 1,200,000 leĭ, și mobilier pentru 120,000.

4 școlĭ froebeliane în valóre de 160,000 leĭ, și 28,000 pentru instalațiunĭ de apă.

2) 5 judecătoriĭ de ocóle a 65,000 leĭ una — 325,000.

3) 4 capele și camere mortuare la cimitire, 370,000 leĭ.

4) Uă morgă 40,000 leĭ.

5) Un cuptor pentru cremație 20,000 leĭ.

6) Reparațiunea canalurilor și construire de nuoĭ canalurĭ 1,000,000 leĭ.

7) Antreposite de vin și mărfurĭ 400,000 leĭ.

8) Lucrărĭ suplimentare, indispensabile, pentru aducerea apeĭ în Capitală în valóre de 2,400,000 leĭ.

Un million se va întrebuința pentru reconstruirea filtrelor și 130,000 pentru acoperirea lor.

Robinete și conducte 50,000, reservoriŭ la Iancu 250,000 leĭ.

Transformarea Dâmboviteĭ în basin de decantare și alte lucrărĭ 55,000 leĭ.

9) Locuința pentru cantonieriĭ de la fi-ce și basine 28,000 leĭ. Stavilare la Brezóia 140.000 leĭ.

10) Asil pentru măturătoriĭ primărieĭ și pentru infirmĭ 75,000 leĭ, mobilier 10,000 leĭ.

11) Exproprierĭ pentru prelungirea Bulevarduluĭ Academiĭ care va avea o lungime de 3 kilometri, 3 milióne.

Exproprierĭ pentru Bulevardul Sf. Ștefan 260,000 leĭ.

Exproprierĭ pentru Bulevardul Oboruluĭ 80,000 leĭ.

Exproprierĭ pentru Bulevardul Usineĭ 220,000 leĭ.

12) Pavage cubice, nisip și transportul lor 810,000 leĭ.

Basalt, 422,000 leĭ.

Piatră bolovanĭ, 80,000 leĭ.

Piatră de quenast 1,000,000 leĭ.

13) Băncĭ pentru grădinĭ și strade 10,000 leĭ.

14) Lucrărĭ pentru înfrumusețarea Cismigiuluĭ, betonat lacul etc. 150,000 leĭ.

Cea maĭ mare parte din aceste lucrărĭ sunt deja studiate, proectele întocmite și parte din ele scóse și în licitație, ast-fel că realisarea lor nu maĭ este de cât o chestie de timp.

Lucrările pentru deschiderea bulevarduluĭ spre Obor, este iarășĭ una din vastele întreprinderĭ care va face ca Capitala țăriĭ să posédă o arteră de circulație, aerație și desvoltare.

Comerciul, atât de înghesuit aḑĭ prin strîmtele și strîmbele ulițe ca Lipscanĭ, Victoria, Dómneĭ, Smârdan, Covacĭ, Șelarĭ, etc. va avea acéstă imensă arteră la disposiție pentru a se instala în voe și cu tóte comoditățile dorite.

Când cele doue gărĭ, Nord și Obor, vor lua ființă la cele doue extremitățĭ ale bulevarduluĭ, atuncĭ se va aprecia folósele imense ale îmbunătățirilor ce se execută aḑĭ prin deschiderea acestuĭ Bulevard.

Lucrările de trotuare cu basalt artificial, fiind proectate a se executa în tot orașul, sunt menite a contribui să dea capitaleĭ un aspect din ce în ce maĭ demn de măgulitorul titlu de Capitală a orientuluĭ.

Ceĭ ce conduc cu atâta pricepere și energie aceste marĭ lucrărĭ, pot fi sigurĭ de recunoștința viitorimeĭ.

Noĭ îĭ felicităm și le urăm succes deplin în realisarea lor.

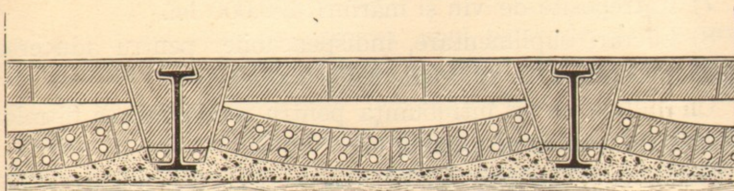
PROTEGIAREA FERULUI

CONTRA FOCULUI IN EDIFICIURI

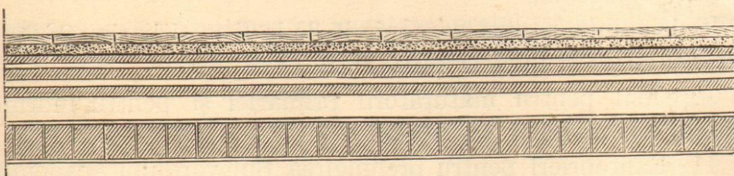
In urma numeróselor incendiurĭ din diferite state ale Europeĭ și Americeĭ, s'aŭ recunoscut cît este de mare importanța ce trebue să se dea pieselor metalice întrebuințate în clădirea edificiurilor pentru ale scuti de acțiunea directă a flacărilor, importanță provenită din tendința ce se observă din ḑi în ḑi că ia ferul și fonta d'a înlocui lemnul și chiar piatra în unele împrejurărĭ.

Este cunoscut astăḑĭ că, lemnul, dacă nu este scutit de nicĭ o învelitóre, se presintă fața cu focul de o manieră cu totul

Secție transversală

Secție în lung

diferită de a feruluĭ, el se consumă maĭ mult s'aŭ maĭ puțin cu încetul, conservă maĭ aceeașĭ lungime, și se îndoește prea puțin înainte d'a se rupe în partea unde secțiunea a fost redusă de flacărĭ sub un óre-care minim.

Ferul, din contră, își micșorează resistența proporțional cu ridicarea temperatureĭ, se dilată, se curbéză, și chiar se rupe cînd pompa d'incendiŭ este îndreptată asupra uneĭ porțiunĭ din lungime, căcĭ este cunoscut că ferul în partea unde apa 'l răcește, materia se strînge cu bruschetă, provocînd imediat ruptura. Cît pentru dilatațiune cînd piesele sunt importante produc împingerĭ considerabile în contra zidurilor, tinzînd chiar d'ale resturna.

Aceste simple comparațiunĭ permit a vedea cît este de important a învălui piesele de fer cu un strat protector, făcîndu-le astfel să resiste în casurĭ de incendiurĭ.

Pare că ceĭ d'întîiŭ carĭ s'aŭ gîndit a resolva acéstă problemă aŭ fost Americaniĭ, în urma maĭ multor incendiurĭ de edificiurĭ importante clădite în fer și piatră la Boston și Chicago în anul 1871 și 1872, causînd perderĭ de maĭ multe sute de milióne, căcĭ îndată se vĕḑu o serie de invențiunĭ carĭ maĭ de carĭ ingeniόse aplicîndu-se la cele maĭ importante edificiurĭ publice și private.

Germaniĭ și Englezii nu întîrziară a urma exemplul lor, și astăḑĭ sunt puse la disposiția constructorilor maĭ multe sisteme de podelĭ destul de capabile a resista în contra foculuĭ.

Crogiul intercalat luat dupe natură representă unul din sistemele cele maĭ nouĭ și care astăḑĭ se găsește aplicat la cea maĭ mare parte din podelile parlamentuluĭ german ce se clădește în Berlin (recunoscut ca maĭ practic), grinzile în formă de dublu T sunt așezate la distanță de 1, m. 05 din axă în axă, bolțile sunt clădite cu cărămidă găurită și fórte porósă, distanța de la extrados la partea superióră (limita parchetuluĭ) este umplută cu beton și asphalt, (care forméză parchetul) iar partea de la intrados (pîna la limita plafonduluĭ etagiuluĭ inferior) parte este gólă și parte forméză plafondu etagiuluĭ inferior clădit din cărămidă porósă.

Composiția mortaruluĭ este : una parte ciment, treĭ părțĭ var hidraulic și nouă părțĭ nisip.

Gr. M. Călinescu.

NOILE CONSTRUCTII

ALE

GRAJDURILOR COMUNALE DIN BUCUREȘTI

Primăria Capitaleĭ dispune de un parc însemnat de trăsurĭ pentru curățitul curților, sacale de stropit stradele, săniĭ, trăsurile municipale, mașinĭ barometrice, mașinĭ pentru desinfectare etc. precum și caiĭ necesarĭ la aceste vehicule, și carĭ se urcă la considerabilul numĕr de 250 capete.

Actualmente atît grajdurile cît și maidanurile pe carĭ se ținea acest vast serviciŭ, eraŭ provisoriĭ instalate și împărțite în diferite părțĭ ale orașuluĭ, astfel că administrația și supravegherea lor se făcea cu anevoe.

In vara anuluĭ trecut, d. primar Pake Protopopescu a reușit a obține de la consiliul comunal, decisiunea de a se construi grajdurĭ sistematice pe locul comuneĭ din str. Plevneĭ și str. Berziĭ.

Terenul de maĭ sus era fórte muvementat, astfel că la facerea diferitelor construcțiunĭ el a trebuit să se niveleze, aproximativ 6500^{m3} de terasemente.

Proectul întreg elaborat de d. architect Mandrea, capul serviciul clădirilor de la Primărie, se compune din următórele construcțiunĭ :

1) Administrațiunea cu farmacia ;
2) Grajdul (infirmeria) ;
3) Potcovăria cu o hală de operație ;
4) 5 Paviliόne de grajd a 48 caĭ ;
5) Scăldătórea cailor ;
6) Remisa cu șopron.

In campania anuluĭ acesta se va maĭ construi, o ferărie mare pentru reparațiunĭ. o remisă deschisă, și o privată.

a) Administrația se compune din o locuință a capuluĭ grajdurilor cu loja portaruluĭ, farmacia și 2 odăĭ pentru infirmierĭ.

b) Infirmeria va conține două boxurĭ și loc pentru 18 caĭ.

c) Potcovăria, dogăria, curelăria cu șopróne pentru potcovit caiĭ și șopron pentru dogarĭ.

d) Paviliónele de grajdurĭ, cu loc pentru 48 caĭ fie-care, și 2 odăĭ pentru grăjdarĭ și vizitiĭ.

e) Scăldătórea de caĭ va fi lucrată numaĭ cu materialurĭ solide.

f) Remisa spațiósă și șopron deschis pentru vehicule maĭ ordinare.

Construcțiile în general sunt astfel concepute, în cît costînd puțin relativ cu mărimea stabilimentuluĭ, va îndeplini tóte condițiunile higienice, și asigurarea mersuluĭ serviciuluĭ.

Grajdurile sunt tóte boltite și pavate cu basalt artificial. Apă pentru curățire va fi întrodusă pe unde va cere trebuința, cana-

lurile de scurgere sunt tóte lucrate în beton de ciment și înzestrate cu siphóne.

Curțile se vor pava cu piatră de rîŭ.

Lucrările luate anul trecut în întreprindere de societatea de construcțiunĭ sunt următórele :

1) Administrația . . . . leĭ noĭ 16.500
2) Infirmeria 16.800
3) Potcovăria 8.800
4) Pavilióne de grajdurĭ 4 à 30.500 . . . . 122.000
5) Remisa cu șopronul. 20.500
6) Terasemente 6.800

Lucrărĭ de executat în campania acésta

a) Canalisația 3.075
b) Construcția unuĭ noŭ pavilion de grajd. 30.500
c) Magasia de fier, piele, cue, etc. 14.000
d) Scăldătórea 16 000
e) Pavagiŭ 53.000
f) Remisa deschisă. 8.000
g) Atelier de fierărie. 8.800
h) Privățĭ 3.025
i) Instalația de gaz și apă 7.000
j) Instalația interióră a grajdurilor 16.500
350.000

Astfel dar întregul stabiliment va costa suma de 350.000 leĭ noĭ, cu acéstă sumă însă Capitala va fi dotată de un stabiliment model, precum îl cere și timpurile actuale pentru o administrație regulată.

NUMIRE NOUĂ

D-nu Călinescu, architect de la școala de Belle-Arte din Paris, a fost numit architect al serviciului penitenciarelor, post nou creat prin bugetul anului curent.

Felicităm pe d-nu architect Maimarolu, șeful serviciului technic al Ministerului de interne, pentru alergarea ce a făcut.

CONSTRUCȚIUNĬ RURALE

SCOALA PRACTICA DE AGRICULTURA DE LA STRIHAREȚ

Construcția uneĭ magazii de bucate

Acéstă magazie, al căruĭ proect 'l dăm aci alăturĭ în complect, este clădită în scop de a servi de deposit prăduselor fermi scolĭ.

Construcția eĭ este prevĕḑută a fi în cele maĭ bune condițiunĭ de soliditate.

Ea este încăpătóre de 150—200 kile și nu costă de cît minima sumă de leĭ 3784,45.

Fondațiunile sunt de beton hydraulic, piciórele de piatră cioplită, tălpile de ștejar și restul în brad scos în ferestreŭ și încheiat cu înbinăturĭ.

Invelitórea cu zinc No. 12. — Tot lucrat în cele maĭ bune condițiunĭ.

Lucrările necesare se repartiséḑă ast-fel :

No. de ord. al art.	Arătarea lucrărilor saŭ furniturilor	Părțile simile	DIMENSII Lungime	Lățime saŭ grosime	Inălțime saŭ adîncime	Cantitățĭ	Prețurĭ unitare		SUME Parțiale		Totale	
							Leĭ	B.	Leĭ	B.	Leĭ	B.
	A. Terassamente					m. c.						
1	Săpătură de pămînt pentru fondațiile stîlpilor	21	0,60	0,60	1,00	7,56	2	00				
	Total . .					7,56			15	12		
	Totalul terasamentelor.										15	12
	B. Zidărie											
2	Zidărie de beton cu mortar de var hydraulic la fondația piciórelor de zidărie.											
	Material și lucru așezat până la fața pămĕntuluĭ	21	0,60	0,60	1,00	7,56	30	00	226	80		
	Totalul zidărieĭ . .										266	80
	C. Pietrărie											
3	Picióre de piatră cioplită regulat conform modeluluĭ din proect. Piatra calcară dură, saŭ grescarpatic	21	0,42	0,42	0,40	1,51	30	00	300	00		
	Totalul pietrărieĭ . .										45	30
	D. Lemnărie											
4	Lemnărie de tufan la tălpile stîlpilor și la grindișorile sub dușiumele. Material și lucru așeḑat gata cu cuele necesare											
	Tălpĭ	3	13,45	0,15	0,18	1,09						
	Grinḑĭ	6	5,20	0,15	0,18	0,84						
	Grinḑișóre	12	5,00	0,15	0,18	1,62						
	Total lemnărie de tufan					3,55	75	00	266	25		
5	Lemnărie de brad pentru construcția acoperișuluĭ și pereților, lemn uscat de bună calitate ecarisată la ferestrăŭ. Material lucru, așeḑat gata cu tóte cuele necesare.											
	Ștîlpĭ	24	2,80	0,16	1,54	1,54						
	Paente crucĭ	8	6,80	0,08	0,26	0,25						
	Idem	12	3,10	0,08	0,30	0,35						
	Curmezișiurĭ la crucĭ .	4	2,50	0,08	0,12	0,12						
	Jugurĭ la ferestre . .	5	1,50	0,15	0,18	0,21						
	Cosoróbe pe stîlpĭ .	3	13,4	0,15	0,18	1,00						
	Trăgătorĭ grinḑĭ . .	2	5,60	0.15	0,18	0,30						
	Popĭ	4	2,10	0,15	0,18	0,23						
	Trăgăt. grinḑĭ la antr.	2	8,50	0,15	0 18	0,46						
	Căpriorĭ marĭ . . .	8	3,20	0,12	0,15	0,46						
	Paente	8	1,40	0,12	0,15	0,20						
	Idem	6	1,90	0,15	0,15	0,26						
	Cóma	1	14,60	0,15	0,18	0.47						
	Pane	2	14,60	0,08	0,10	0,24						
	Idem	2	14,60	0,15	0,18	0,79						
	Cóma la fronton . .	1	5,00	0,15	0,18	0,12						
	Cleşte	2	4,30	0,05	0,18	0,15						
	Ștîlp	1	1,50	0,15	0,15	0,04						
	Paente	2	1,00	0,12	0,15	0,04						
	Idem	2	2,60	0,12	0,15	0,10						
	Idem	2	1,10	0,12	0,15	0,04						
	Căpriorĭ	32	4,50	0,08	0,10							
	Idem	2	4,30	0,08	0,10							
	Idem	2	3,50	0,08	0,10							
	Idem	2	2 40	0,08	0,10							
	Idem	2	1,30	0,08	0,10	1,57						
	Idem	2	4,80	0,08	0,10							
	Idem	4	2,80	0,08	0,10							
	Idem	2	2,60	0,08	0,10							
	Idem	2	1,90	0,08	0,10							
	Idem	2	1,20	0,08	0,10							
	Idem	2	0,50	0,08	0,10	0,03						
	La scară	4	1,10	0,12	0,20	0,11						
	Idem	1	0,80	0.10	0,12	0,01						
	Idem	1	1,40	0,10	0,12	0,03						
	Idem	2	0,40	0,12	0,15	0,01						
	Total . .					9,17	70	00	641	90		

No. de ord. al art.	Arătarea lucrărilor saŭ furniturilor	Părţile simile	DIMENSII Lungime	Lăţime saŭ grosime	Înălţime saŭ grosime	Cantitată	Preţurĭ unitare Leĭ	B.	SUME Parţiale Leĭ	B.	Totale Leĭ	B.
6	Astaréla învelitori cu scîndurĭ de brad de 0,02. Material lucru cuie și așeḑat gata.					m. p.						
	Fig. A	1	14,60	4,60		67,16						
	„ B. B	2	5.90	4,60		27,14						
	„ C	1	5,50	2,10		11,55						
	„ D. D	2	2,75	2,00		5,50						
	Total astarélă . .					111,35	2	00	222	70		
7	Căptușéla pereţilor cu scîndurĭ de 0 03 date la rîndea și încheiate în lambă în interior la muchiĭ va avea cîte o sipcă de 0,02 pe 0,05 tot rendeluită și pervazurĭ pe ambele feţe, coprins material, lucru, cuie și așeḑat la loc. .	2	13,30	3,00		69,80						
	„ „	2	5,00	3,00		30,00						
	„ „	3	5,00	2,00		10,00						
	ú „	1	3,75	1,00		2,81						
	Total căptuș. pereţilor .					122,61	3	50	421	13		
8	Dușumele de brad de 0,05 date la rîndea, încheiate în uluc și cu cîte o sipcă de $^{2}/_{5}$ la încheetură, coprins material, lucru, cuie și aeeḑat gata.	1	12,85	4,70		60,39						
	Idem	1	2,00	1,00		2,00						
	Total dușiumele . .					62,39	5	00	311	95		
9	Trepte de scîndură de brad de 0,05 $\frac{0,90}{0,30}$ cu material, lucru și așeḑat gata. Bucăţĭ . .					6,00	3	00	18	00		
10	Ușa de intrare de brad simplă cu material. lucru și ferăria necesară așeḑată gata. Bucăţĭ . .					1,50	40	00	40	00		
11	Ferestre cu un rînd de cercevele fără toc cu material, lucru ferărie, gémurĭ și așeḑat gata. Bucăţĭ . .					5.00	25	00	125	00		
	Total lemnărie . .										2046	93
	E. Tinichigerie.											
12	Invelitórea va fi cu tablă de zinc No. 12, așeḑat cu șipcĭ și în sistem francez cu dilataţie liberă în tóte sensurile. Cocile de zinc și cuiele zincate. La streșinĭ cu sorţ da tablă No. 14.											
	Supraf. egală cu astaréla					111,35	8	00	890	60		
	Total tinichigerie . .										890	60
	F. Fierărie					kgr.						
13	Ferărie lucrată în scóbe și șurupurĭ.					100	1	50	150	00		
	Total fierărie . .										150	00

Prefectura judeţuluĭ Tulcea

La licitaţiunea ţinută în ḑiua de 25 Aprilie 1890, pentru darea prin antreprisă a construireĭ unuĭ pod de 10 metri, deschidera lîngă satul Ortachioĭ, pe șoséua vicinală Satu-Noŭ-Baschioĭ-Ortachioĭ-Cerna al căruĭ cost total după devis este de 3.166 leĭ; 99 banĭ nepresentîndu-se concurenţĭ, s'a decis a se ţine o nouă licitaţiune în ḑiua de 15 Maiŭ 1890, în cancelaria prefectureĭ, de la orele 2—4 p. m., prin oferte sigilate și în conformitaitea art. 40—57 din legea comptabilităţeĭ generale a Statuluĭ.

Se publică despre acésta spre cunoscinţa generală, cu deșteptare pentru concurenţĭ că, spre a fi admișĭ la licitaţiune trebue să depună o cauţiune provisorie de 5 la sută, iar planul, devisul și caetul de sarcine ale aceșteĭ lucrărĭ se póte vedea în tóte ḑilele și orele de lucru la biuroul consiliuluĭ judeţian din prefectură.

No. 4.377. 1890, Aprilie 26.

Primăria Corabia.

In ḑiua de 27 Maiŭ 1890, destinându-se a se ţine licitaţie în pretoriul aceșteĭ primăriĭ, pentru darea în antreprisă a construireĭ unuĭ local administrativ, a căruĭ valóre dupe devis este de leĭ 67.546 banĭ 15, și a unuĭ local pentru o scólă mixtă în acest oraș, în valóre după devis de leĭ 52.920, banĭ 87.

Se publică spre cunoștiinţa amatorilor, carĭ sunt rugaţĭ a se presenta la licitaţie preparaţĭ de garanţia legaăl ; iar condiţiunile, planurile și devisurile relative se pot vedea în orĭ-ce ḑi la cancelaria aceșteĭ primăriĭ.

No. 461. 1890, Aprilie 27.

ERATA

La studiul asupra bisericeĭ Treĭ Erachiĭ din Iașĭ, partea II, publicată în No. 4 al „Analelor“, strecurâdu-se micĭ erorĭ, ne grăbim a le îndrepta.

Pagina	Colóna	șirul	în loc de	să se citéscă
89	1	18	încordare	incadrare
90	2	18	cu cilindrul luĭ	cu corniciul luĭ
92	2	45	ar fi fost existat	ar fi aflat

AVIS

Administraţia primind plîngerĭ din partea abonaţilor că *Analele Architectureĭ* le sosesc în mod neregulat, saŭ de fel, rugăm a ni se arăta tot-d'a-una neregularităţile ce se comit spre a reclama la timp oportun.

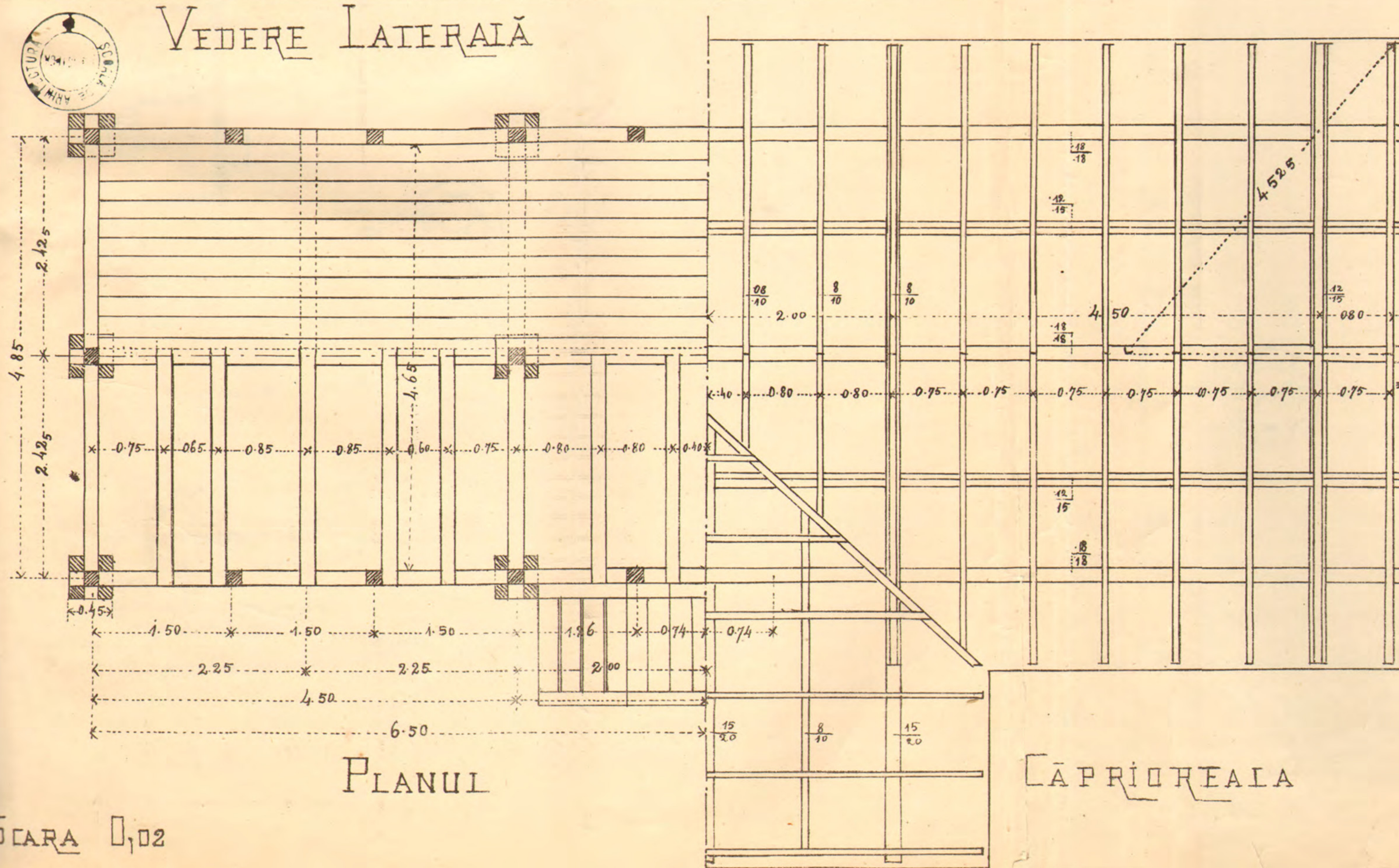
* *
*

In No. 6 al *Analelor* se va publica un important studiŭ asupra tavanelor luminóse, pe care a trebuit să 'l amînăm din causa abundenţi materieĭ.

SCOALA DE LA STRIHAREȚ. – MAGAZIE DE SCÂNDURI PENTRU GRÂNE

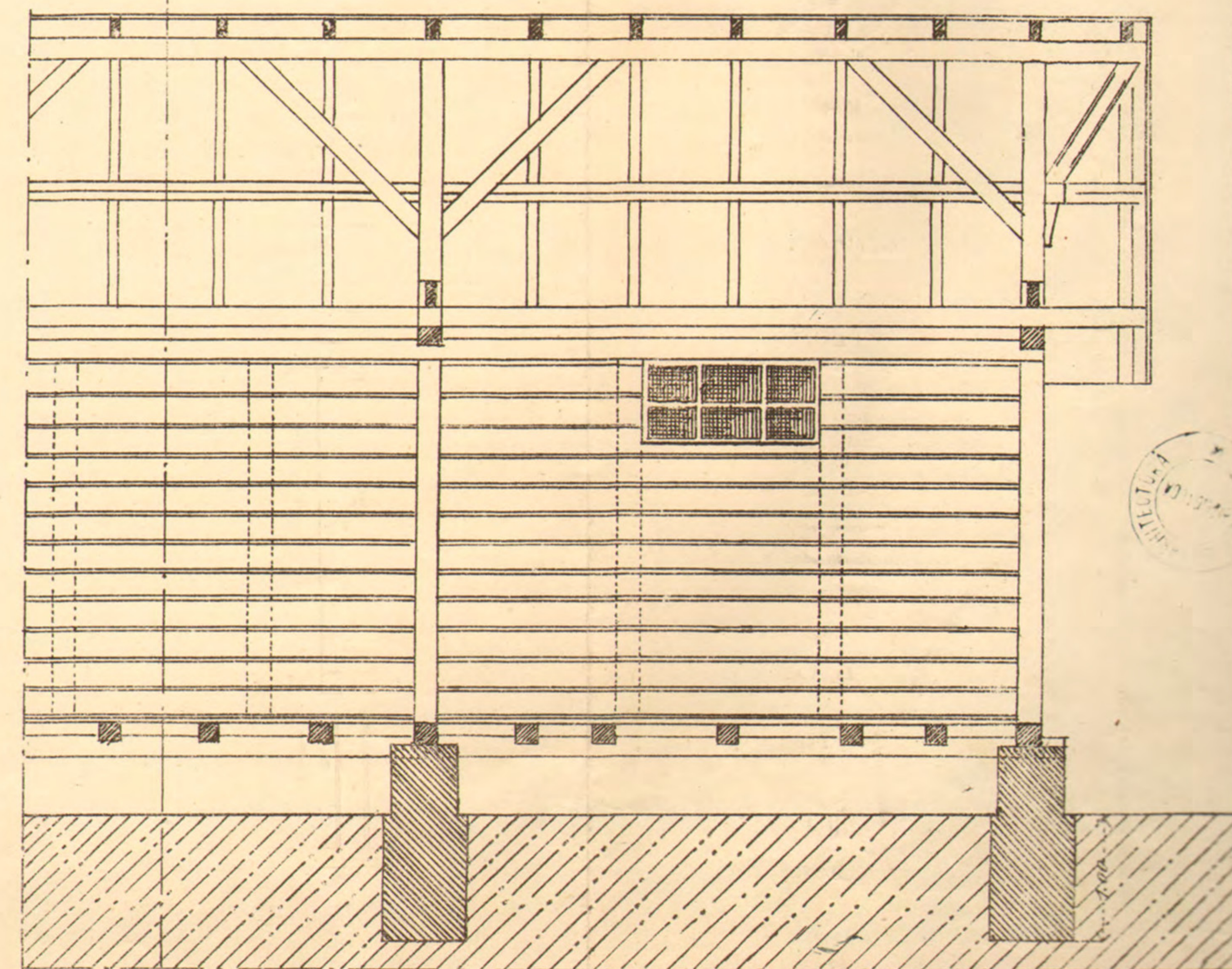
Vedere Laterală

Vedere in Lungŭ

Planul

Căpriorеala

Secție in Lungu

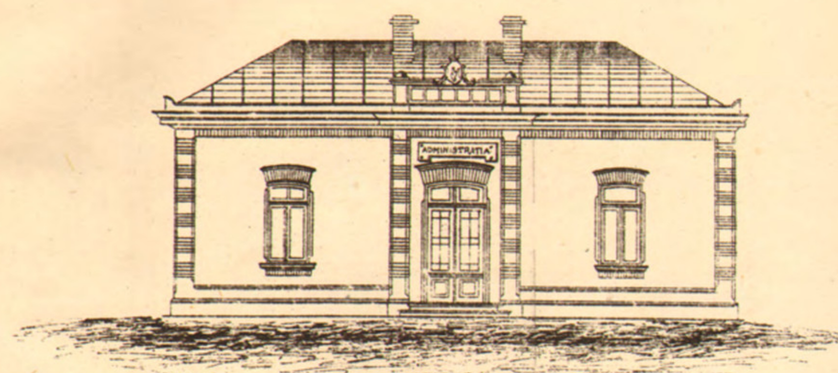
Scara 0,02

Nº1

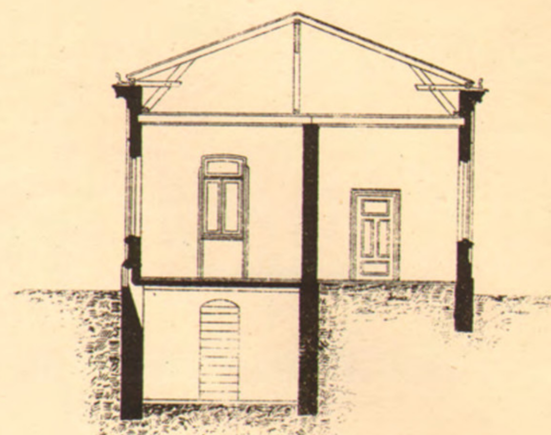
Proectul Grajdurilor Comunale din București

Locuința capului Grajdului și Farmaciei

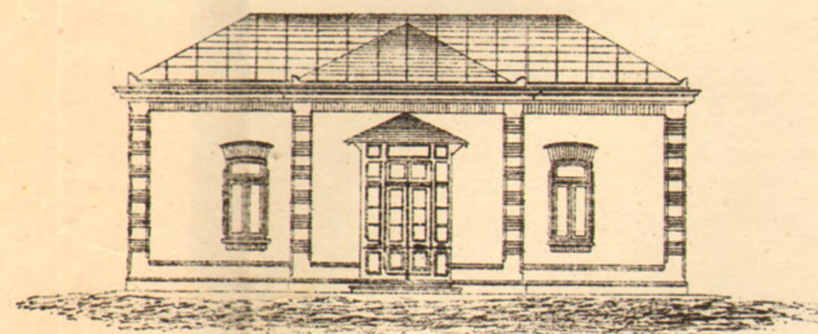
Fațada

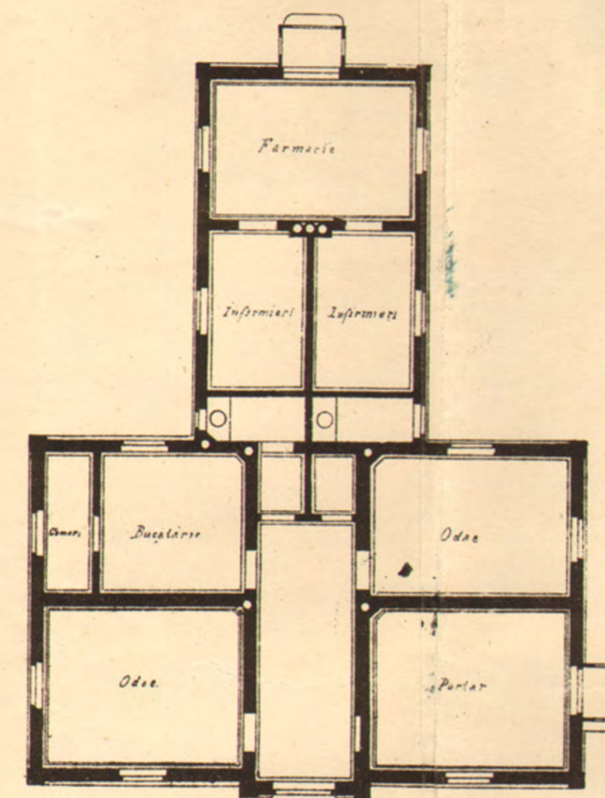
Secție

Fațada

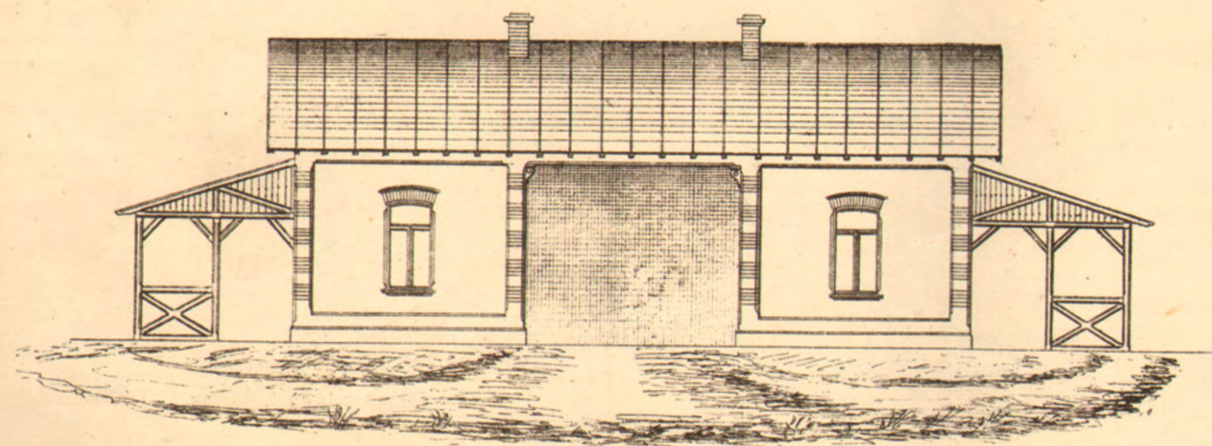

Planu

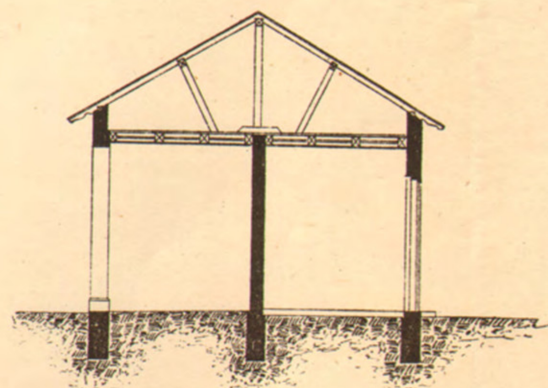

Potcovărie, Dogărie Curelărie și Hala de operație

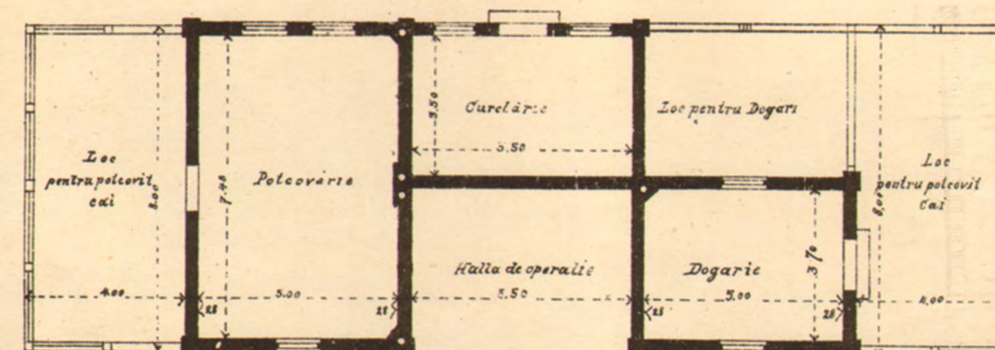
Fațada longitudinala

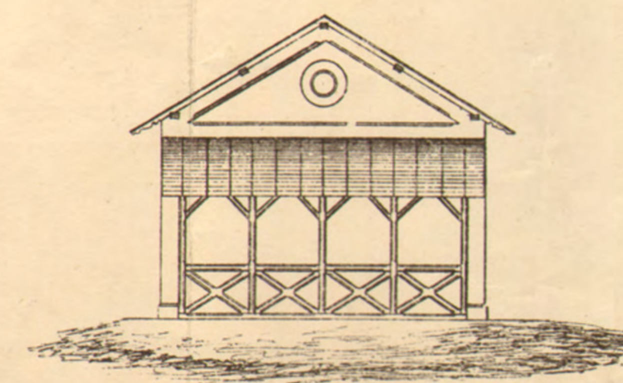
Secțiunea prin A-B

Distribuțiunea

Fațada laterala

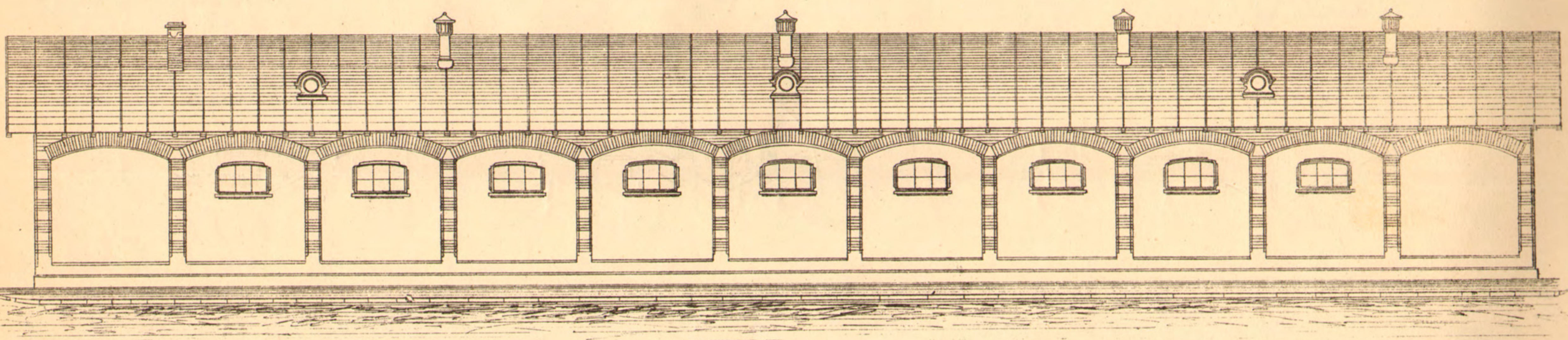
Facut de architect
G. Mandrea.

N°2

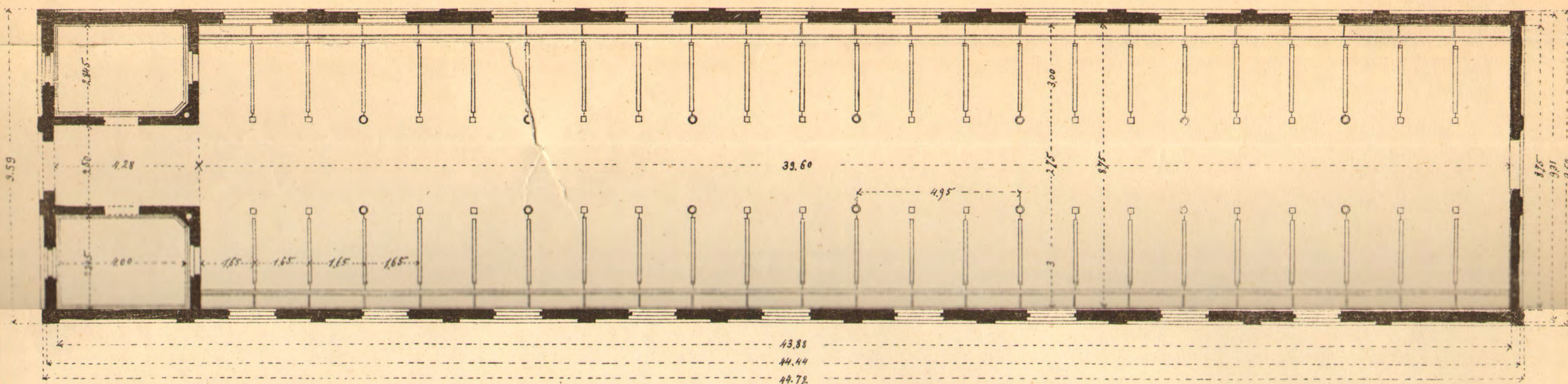

Proectul Grajdurilor Comunale din București

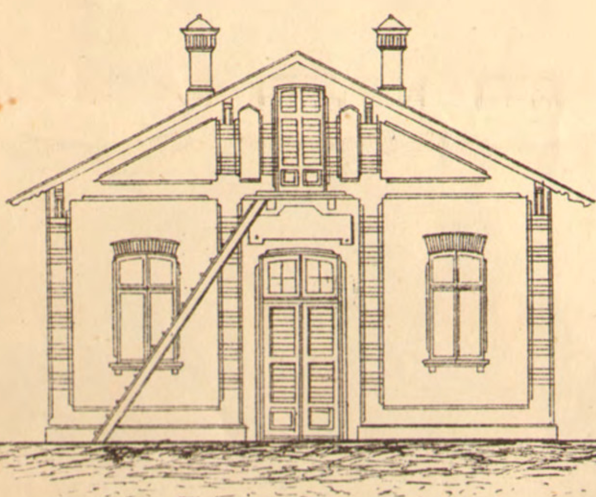
Fațada Principala

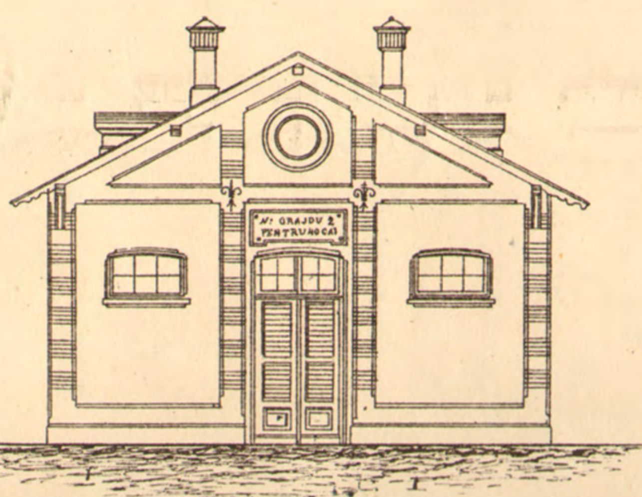
Plan

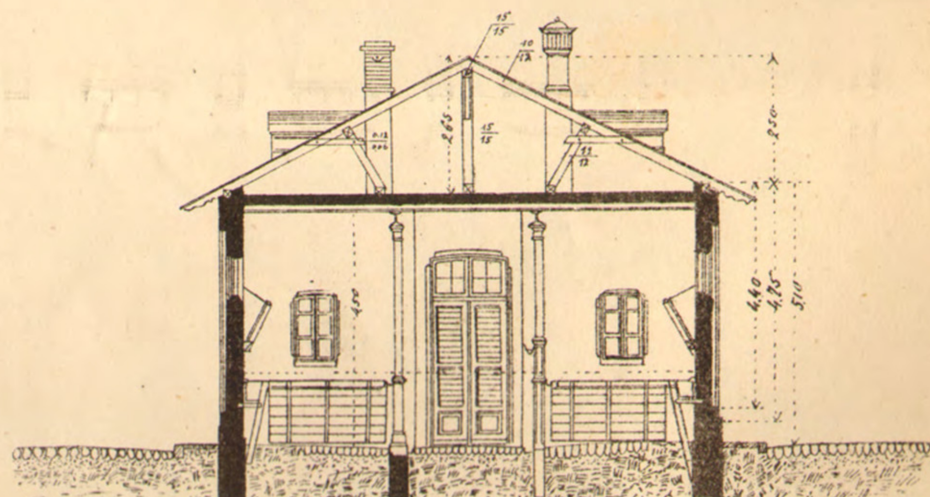
Laterala

Laterala

Secția

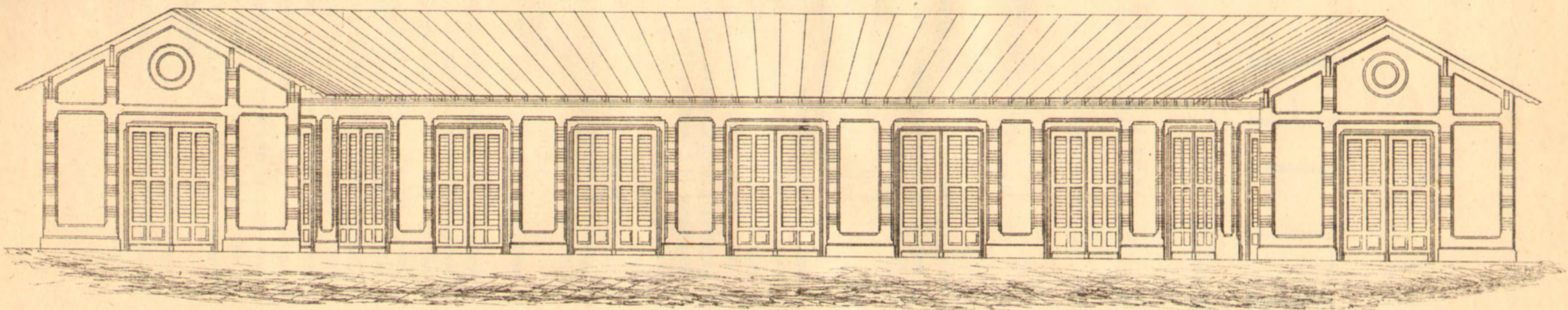

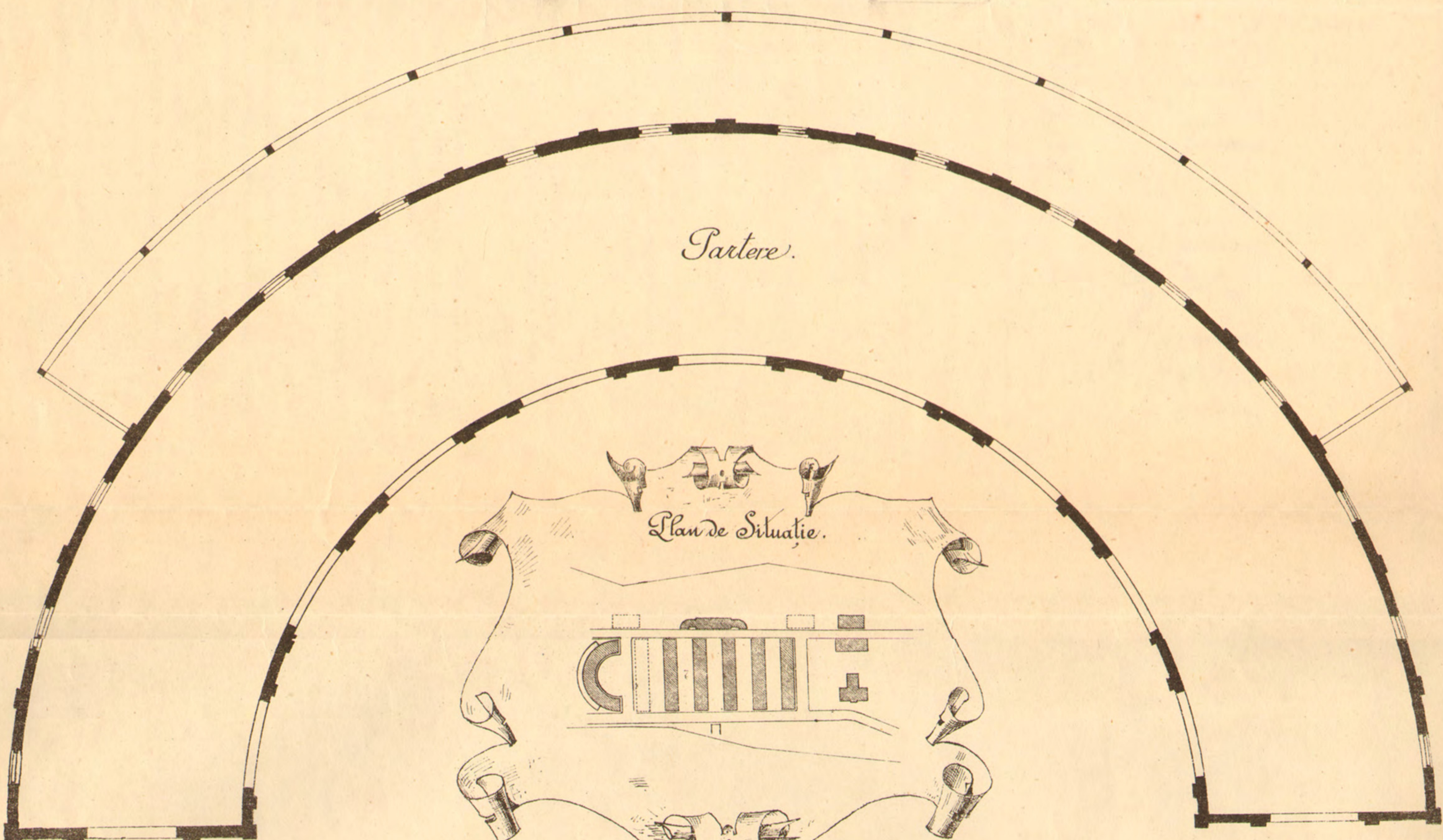
Facut de architect.
G. Mandrea.

Proect pentru Grajdurile Communale din Bucureşti.

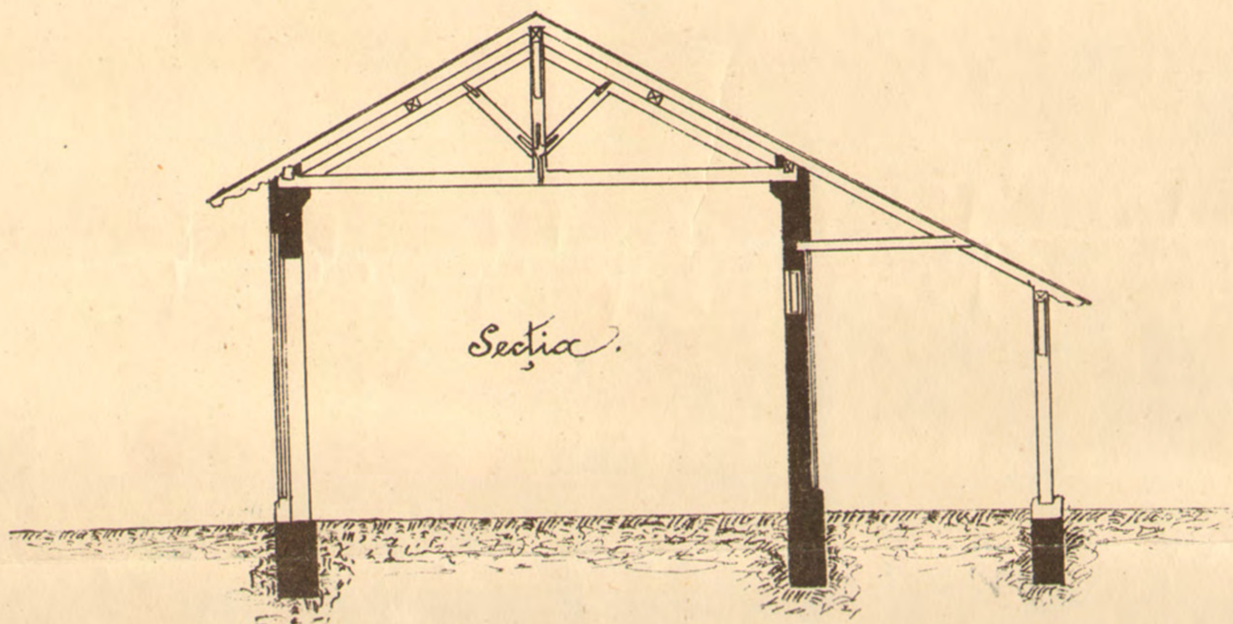
Faţada.

a. Remisă.
b. Grajduri.
c. Administraţia.
d. Infirmeria.

e. Potcovaria.
f. Ferărie.
g. Scăldătore.
h. Magasie.

Facut de architect
G. Mandrea